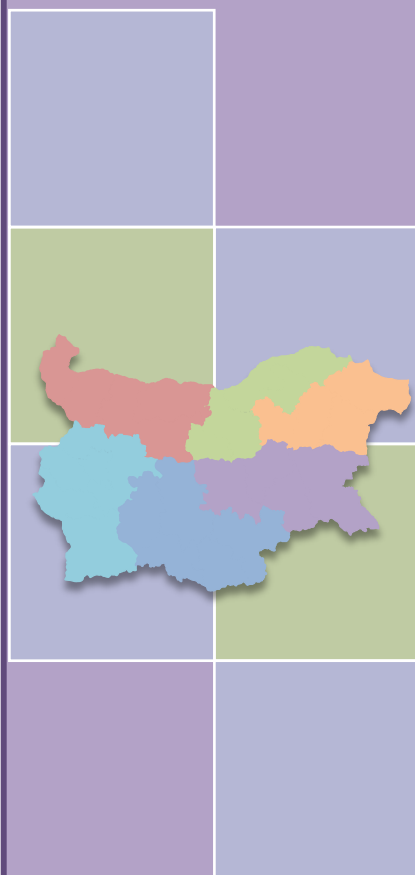

2021

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 г.
НА ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН
от ниво 2**

Последващата оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югоизточен район от ниво 2, е изготвена от екип на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД в изпълнение на договор № РД-02-29-96/23.04.2021 г. за изпълнение на поръчка с предмет: **„Разработване на последващи оценки на регионалните планове за развитие (РПР) 2014 - 2020 г.“** с възложител Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Заключениета и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	iii
Списък на използваните съкращения.....	v
I. ВЪВЕДЕНИЕ	6
1. Общи положения	6
2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки	10
3. Методика за изготвяне на последваща оценка на изпълнението на РПР на ЮИР ...	15
II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР	18
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮИР	18
2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях	23
3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори	27
4. Степен на постигане на целите и приоритетите на РПР на ЮИР	38
5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮИР (2014-2020 г.).....	44
6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели.....	47
7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация	53
8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	69
9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР	71
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	73
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР	73
2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	76
Източници и референтни документи.....	80

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР	18
графика 2.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.	29
графика 3.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.	30
графика 4.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.	31
графика 5.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.	32
графика 6.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2020 г.	33
графика 7.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2020 г.	34
графика 8.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮИР, млн. лв., юли 2021	35
графика 9.	Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., юли 2021	36
графика 10.	Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР.....	37
графика 11	Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO ₂ - еквивалент.....	45
графика 12	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.	45
графика 13	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮИР, 2010-2019 г., хил. лв.	46
графика 14.	БВП на глава от населението за ЮИР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.	48
графика 15.	Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.	48
графика 16.	Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %	49
графика 17.	Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮИР, %	49
графика 18.	Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %	50
графика 19.	Коефициент на безработица за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.....	51
графика 20.	Общ доход на лице от домакинство в ЮИР, 2008-2020 г., лв.	51
графика 21.	Население в ЮИР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030 и 2035 г., брой	54
графика 22.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	55
графика 23.	Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	55
графика 24.	БВП на човек от населението за ЮИР, по области, 2007-2019 г., лв.....	56
графика 25.	Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮИР, по области, 2007-2020 г.	56
графика 26.	Коефициент на безработица за ЮИР, по области, 2007-2020 г.....	56
графика 27.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮИР, по области, 2008-2019 г., лв.	56
графика 28.	Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.....	58
графика 29.	Приходи от дейността на МСП в ЮИР, млн. лв.	59
графика 30.	Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮИР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%).....	59

графика 31.	Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (млн.лв.).....	60
графика 32.	Разходи за НИРД в ЮИР, хил. лв.	64
графика 33.	Персонал, зает с НИРД в ЮИР, брой	64
графика 34.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %.....	66
графика 35.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %.....	66
графика 36.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	67
графика 37.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	67
графика 38.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	67
графика 39.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	67
таблица 1.	Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.....	10
таблица 2.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	16
таблица 3.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите	17
таблица 4.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	17
таблица 5.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1	28
таблица 6.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2	30
таблица 7.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3	32
таблица 8.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4	33
таблица 9.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	38
таблица 10.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	40
таблица 11.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	41
таблица 12.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	43
таблица 13.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори.....	51
таблица 14.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	67
таблица 15.	Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2020 г.....	74
таблица 14.	Специфични екологични индикатори за проследяване на реализацията на РПР на ЮИР	Грешка! Показалецът не е дефиниран.
таблица 17.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфични индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на ЮИР 2014-2020 г.....	Грешка! Показалецът не е дефиниран.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮИР] е приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Териториалният обхват на Югоизточния район от ниво 2 [ЮИР] включва областите Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол.

В периода след приемане на РПР на ЮИР 2014-2020 г. в Закона за регионално развитие са извършени редица промени. Съгласно действащите към момента на изготвяне на оценката разпоредби, наблюдението и оценката на регионалните планове за развитие за периода 2014 - 2020 г., се довършват по реда, по който са започнали¹.

Съгласно редакцията на ЗРР към момента на приемане на РПР на ЮИР 2014-2020 г., **последващата оценка** за изпълнението му е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от Закона за регионалното развитие² [ЗРР].

ЗРР³ определя системата за *"планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие"*⁴. Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*⁵, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост за насърчаване на инвестициите**;
- развитие на **териториалното сътрудничество**.

¹ § 37 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.

² обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г

³ действащ към периода на разработване и приемане на РПР

⁴ чл. 1, ЗРР, редакция 2012 г.

⁵ чл. 2, ал. 2 от ЗРР, редакция от 2012 г.

Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи⁶:

- стратегически подход на планиране;
- програмиране и концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Стратегическото планиране на регионалното развитие обхваща разработването и актуализацията на система от документи за **постигане на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, включително развитие на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.**

Към момента на изработването и приемането на РПР на ЮИР 2014-2020 г., Законът за регионално развитие определя два типа документи за политиката за регионално развитие:

- Стратегически документи, включващи:
 - Национална стратегия за регионално развитие [НСРР];
 - Областни стратегии за развитие [ОСР].
- Планови и програмни документи, включващи:
 - Регионални планове за развитие [РПР];
 - Общински планове за развитие [ОПР];

⁶ чл. 2, ал. 3 от ЗРР

- Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие [ИПГВР].

Документите за стратегическо планиране, вкл. и РПР служат за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и градовете, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз и идентифициране на проекти, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие⁷.

РПР представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите за **устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния район**, в съответствие с предвижданията на *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* [НСРР], и другите структуроопределящи политики. Съгласно чл. 11, ал. 3 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР се разработват в съответствие с *регионалните схеми за пространствено развитие* на съответния район от ниво 2. *Към момента на приемането на РПР, както и към момента на изготвяне на междинната оценка, не са разработени и приети регионалните схеми за пространствено развитие на съответните райони от ниво 2. От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР, е разработена и приета само Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025.*

Съгласно чл. 11, ал. 4 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР съдържат:

- анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на съответния район за планиране;
- целите и приоритетите за развитие на района за определен период;
- списък на големи проекти с регионално значение (нов текст, 2016 г.);
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони (нов текст, 2016 г.);
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата (нов текст, 2016 г.);
- обща оценка на необходимите ресурси за реализация на плана;

⁷ чл. 9, ал.2 от ЗРР (2012 г.)

- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

РПР следва да отчитат предвижданията и инвестиционните намерения на секторните стратегии за развитие за територията на района и се използват като основа при разработването на схеми за регионална държавна помощ. В началото на 2016 г. с промени в ЗРР⁸, съдържанието на РПР е допълнено с три нови елемента, разгледани по-долу. Тяхното естество предполага актуализация на РПР, съгласно чл. 19, ал. 1, т. 3 от *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие* (ППЗРР). Въпреки, че такава не е извършвана, в РПР на ЮИР 2014-2020 е отчетено предвиденото за периода изпълнение на разработените в рамките на ОПРР 2007-2013 г. Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, като основа за създаване на условия за устойчиво и интегрирано градско развитие. Отразени са и климатичните предизвикателства пред района, като са използвани предвижданията на индекса за регионална климатична сигурност.

РПР се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството⁹, който организира изработването, съгласуването и актуализирането на РПР за всеки от районите от ниво 2¹⁰.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**¹¹ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие** [РСР].

В периода на изпълнение на РПР на ЮИР 2014-2020 г. са изготвени **седем годишни доклада за наблюдението на изпълнението на РПР**, съответно за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

⁸ Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 15 от 23.02.2016 г.

⁹ чл.11, ал.6 от ЗРР, редакция 2012 г.

¹⁰ чл.15, ал.2 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

¹¹ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

В съответствие с нормативната уредба и добрата практика преди официалното приемане на РПР на ЮИР, е изготвена *предварителна (ex-ante) оценка*. Предварителната оценка включва оценка за социално-икономическото въздействие на РПР и Екологична оценка (ЕО) на РПР по реда на *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)*. Тъй като РПР по своята същност са планови документи, които надграждат постигнатото през предходния планов период 2007-2013 г. предварителната оценка, освен за кохерентността и качеството на документите проследява и за връзката и съгласуваността на плановете с изводите, поуките и постигнатите резултати и въздействие от изпълнението на предходните РПР. В този смисъл, тя отразява и изпълнението и актуалността от предишни извършвани оценки.

Направената оценка потвърждава, че РПР на ЮИР 2014-2020 г. е изготвен в съответствие с *Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г.*¹² и е съобразен с приоритетите, целите и мерките, заложи в *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* и *Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020*. РПР на ЮИР 2014-2020 г. отчита основните постановки на *Стратегията Европа 2020* и на политиката за сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.

Направените в *предварителната оценка* на РПР на ЮИР 2014-2020 г. препоръки за подобряване на различни части на плана са отразени в значителна степен, текстът е прецизиран и са нанесени технически корекции.

таблица 1. Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

Област	Отразяване на препоръките
Препоръки към социално-икономическия анализ	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към SWOT-анализа	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към стратегическата част – визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г.	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към оценката на финансовите ресурси за постигането на целите на плана	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, вкл. глобалните екологични индикатори	Отразени са всички направени препоръки, вкл. за определяне на целеви стойности на глобалните екологични индикатори. В съответствие с направените препоръки

¹² Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Област	Отразяване на препоръките
	<i>в предварителната оценка, са прецизирани и допълнени индикаторите с липсващи изходни или целеви данни. Включени са и допълнителни индикатори по отношение на някои специфични цели при отчитане на особеностите на региона.</i>
Препоръки към описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана	<i>Отразени са всички направени препоръки</i>

Не са приети и отразени препоръки, свързани с набавяне на информация, за която не съществуват данни, различни от посочените. При анализиране на показателите са използвани последните налични статистически данни от съответните използвани източници. Резултатите и препоръките от предварителната оценка са интегрирани в окончателната версия на РПР на ЮИР.

Неразделна част от *Предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.* е *Доклада за Екологичната оценка на РПР на ЮИР*. Процедурите по екологичната оценка на плана са приключили със *Становище по ЕО № 6-2/2013 г. на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите*. Препоръките от Екологичната оценка и от Становището на МОСВ са включени в аналитичната и стратегическа част на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

В съответствие с нормативната уредба е изготвена *междинна оценка на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г.*¹³. Междинната оценка включва оценка на степента на постигане на целите на РПР на ЮИР; оценка на приноса на плана към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"; оценка на ефективността и ефикасността на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР; изводи и препоръки.

Междинната оценка констатира продължаващата актуалност на Визията и главната цел, определени в РПР на ЮИР. Рамката на стратегическите цели и определените приоритети са оценени като съответстващи на проблемите и нуждите на ЮИР. Посочена е необходимост от установяване съответствието на стратегическата рамка за развитие на ЮИР с тематичните области на интервенции по ОП за 2014-2020 г., както и определяне на механизъм за **обвързване с целите и приоритетите на плана с мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините.**

¹³ Доклад за резултатите от Междинната оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югоизточния район от ниво 2, приет с Решение №781 на Министерския съвет от 1 ноември 2018 г.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮИР показва, че:

- Промените в демографския профил на ЮИР имат устойчива тенденция за намаляване на населението. ЮИР съответства на изискванията за обособяване на район от **ниво 2** според *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*
- Броят на населеното на област **Ямбол (122 276 души)** не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2010-2015 г. **приносът на ЮИР в общия БВП нараства минимално, но с това е преодоляна тенденцията за намаляването му**, регистрирана в периода 2004-2009. ЮИР единствен не постига междинната целева стойност за 2015 г. за показателя БВП на глава от населението. Причината за това е **амбициозното планиране** при нейното определяне.
- За периода 2010-2015 г. се наблюдава **ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮИР. Ограничена положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработицата и заетостта*.

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира *Стратегическа цел 1*, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък над и значително над планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда. Нарастването на инвестициите и персонала, зает с НИРД също допринасят за напредъка в развитието на конкурентоспособна икономика. Потенциалът за повишаване на конкурентоспособността на икономика в района до 2020 г. **е оценен като значителен. Необходими са допълнителни усилия**, предвид наблюдавания ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР за периода до 2015 г.

Постигнат е планирания напредък по *Стратегическа цел 2*. Въпреки това, за реализацията на **наличния потенциал** за постигане на целта до 2020 г., е необходимо да се насочи внимание към осъществяване на планираните инвестиции в изграждане и рехабилитация на здравната, социалната и културната инфраструктура. Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за образованието и заетостта, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* се характеризира с **разнороден напредък** – задоволителен по *Приоритет 3.1* чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество и планиран и над планирания по *Приоритет 3.2* и *Приоритет 3.3*. **Потенциалът** за изпълнение на *Стратегическа цел 3* в рамките на програмния период до 2020 г. е оценен като значителен.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 4.1* на *Стратегическа цел 4* се характеризира с **напредък над планираното**. Към момента на междинната оценка се наблюдава изразен **напредък** в изпълнението на мерки, свързани с повишаване дела на населението в територии с интегрирано планиране и обслужвано на населението с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.2* е **значително над планирания**, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.3* към момента на междинната оценка **не е регистриран** предвид предстоящото стартиране на финансиращи програми в областта на подобряване качеството на живот в селските райони. Постигнатите резултати и предстоящото договаряне на средства за развитие на селските райони по ПРСР обуславя и **наличието на потенциал** за изпълнение на *Стратегическа цел 4* в рамките на програмния период до 2020 г.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮИР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮИР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устой-

чива среда за предприятията и местните жители – иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.

Предвид тенденцията в развитието на демографските процеси и изискванията за осигуряване на съответствие с изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* е изведена е препоръка усилията да бъдат съсредоточени върху *устойчиво определяне* на обхвата на районите от *ниво 1, 2 и 3* – най-малко за целия следващ програмен период, с цел осигуряване на съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база за наблюдение и оценка на планираните мерки до 2020 г., така и за целите на планирането за новия програмен период. В началото на 2018 г. МРРБ разработи три варианта за нов териториален обхват на районите от ниво 2, предвид нуждата от изграждане на ефективна териториална основа, на която да се базира разработването и изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие, както и на програмите, които ще бъдат съфинансирани от Европейските фондове след 2020 г. В направените в началото на 2021 г. промени в ЗРР не беше включена промяна на териториалния обхват на регионите от ниво 2, като по този начин е осигурена устойчива база за планиране на развитието за периода 2021-2027 г.

Междинната оценка извежда необходимостта планиране и извършване на тематична/и оценка/и на РПР на ЮИР, включваща събиране и анализ/и на конкретни емпирични данни за локализация на установените проблеми, най-малко следните теми:

- Установяване на причините за относително *високата безработица* (повисока от средното за страната) в областите Стара Загора и Бургас, въпреки динамиката в икономическото развитие.
- Анализ и оценка на причините за ниските нива на *разходите за НИРД*, въпреки наличното финансиране и високия дял предприятия в ЮИР, в приоритетни сектори на *Стратегията за интелигентна специализация* – мехатроника, уелнес индустрия, както и нарастването на броя на персонала, зает с НИРД.
- Анализ и оценка на причините за намаляването на *дела на хората между 30-34 г. с висше образование*, въпреки наличието на университетски центрове в Стара Загора и Бургас и динамиката в икономическото развитие в двете области.

Въпреки значимостта на темите и свързаните с тях проблеми за периода на изпълнението на РПР на ЮИР, не са извършвани посочените или други тематични оценки или оценки за специфични случаи на РПР.

3. Методика за изготвяне на последваща оценка на изпълнението на РПР на ЮИР

Европейските методически инструменти за оценка на социално-икономическото развитие определят последващата оценка като инструмент, осигуряващ принос към прегледа на политиката чрез оценка на ефективността на използването на публичните ресурси. Последващата оценка е фокусирана върху резултатите и приноса на плановете върху постигнатите промени, като оценява използването на ресурсите и ефикасността им, постигането на очакваните резултати (ефективност), както и идентифицира наличието на непланирани ефекти. Последващата оценка има за цел да установи факторите за успеха или провала от изпълнение на плана, както и факторите за устойчивост на въздействието.

Съгласно ал. 2 на чл. 34 от ЗРР последващата оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Оценката на РПР на ЮИР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г., Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED*¹⁴, *Техническата спецификация за изпълнение на поръчката*, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на областно, регионално и национално ниво.

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР. Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

¹⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на *Стратегията Европа 2020* на регионално ниво и приноса на ЮИР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и постигане на целевите стойности в края на периода.

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- **Индекс на постигане по приоритети** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;
- **Индекс на постигане на целите** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по Стратегията Европа 2020 за оценявания период.

За целите на оценката на ефикасността е използван конструиран индекс на ефикасност – използван финансов ресурс към степен на постигане на целевите стойности (процент на постигане на заложеното изменение) по приоритети и на общо ниво на ключови индикатори и цели по Стратегията Европа 2020.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 2. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната крайна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната крайна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната крайна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната крайна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 3. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 4. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално, регионално и областно ниво към края на 2019 и 2020 г. в зависимост от конкретния индикатор.

При анализа на данните за 2020 г., където е необходимо, е отчитана специфичното отражение върху социално-икономическото развитие на мерките за справяне с пандемията от Covid-19.

II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР

1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮИР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮИР

Визията, определена в РПР на ЮИР е "Югоизточен район – привлекателно място за живот и бизнес, със съхранено природно и културно наследство, ефективно използващ своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие със затвърждаване на традициите си в туризма и енергетиката".

РПР на ЮИР определя четири стратегически цели за развитието на района, конкретизирани чрез дванадесет приоритета.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4
Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на падащо околната среда развитие	Социално сближаване и намаляване на междубластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснацио-нално и междурегионално	Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места
ПРИОРИТЕТ 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР ПРИОРИТЕТ 3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР	ПРИОРИТЕТ 1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР ПРИОРИТЕТ 3. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР	ПРИОРИТЕТ 1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на междурегионално и транснациононо сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР ПРИОРИТЕТ 3. Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в Югоизточен район	ПРИОРИТЕТ 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване качеството на живот в селските райони

Оценката на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информация от официални статистически източници (НСИ, ЕВРОСТАТ), *Годишните доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020* (ИСУН 2020) и *Интегрираната система за администриране и контрол*

(ИСАК)¹⁵, данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудничество 2014-2020, данни от финансовото изпълнение на национални програми, финансиращи проекти, попадащи в обхвата на мерките, предвидени в РПР, данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮИР.

В РПР на ЮИР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **1 983,1 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС, е предвиден принос от ЕФРР в размер на **851,51 млн. лв.**, от други фондове на ЕС – **659,8 млн. лв.**, от национално публично финансиране – **369 млн. лв.**, частно финансиране – **102,7 млн. лв.** Не е предвидено участие на други финансови инструменти.

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2020 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮИР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР*, като тя е отразена при оценката на напредъка по изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати крайните цели (2020 г.) на специфичните индикатори на РПР на ЮИР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г*

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮИР е РСР на ЮИР.

¹⁵ <http://iacs-online.d fz.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

1.2. Прилагане принципа на партньорство

Прилагането на принципа на партньорство включва информиране за РПР на всички заинтересовани страни, възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на публични дискусии, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – власти на различните равнища, социални и икономически партньори, гражданско общество.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПР, РСР осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮИР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПР на ЮИР

За целите на наблюдението на изпълнението на РПР на ЮИР и на напредъка по отношение на приоритетите и стратегическите цели е подготвен набор от индикатори, част от плана. Системата за наблюдение следва да гарантира за събирането на необходимата информация, чрез което се извършва наблюдението и оценка на плана. Напредъкът в изпълнението на приоритетите и стратегическите цели се следи чрез информация, събирана и анализирана от регионални отдели на Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие", въз основа на която те изготвят Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР.

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮИР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана.

Съгласно изводите на *Предварителната оценка на РПР на ЮИР*, системата от индикатори за наблюдение и оценка е **добре разработена и почива на стабилна методическа основа**. Посочените индикатори са свързани с националните и европейските стратегически цели, като също така отразяват регионалното ниво на планиране. Предварителната оценката не коментира предложените целеви стойности по конкретни индикатори – както на ключовите, така и по специфичните индикатори.

Съгласно констатациите на *Междинната оценка на РПР на ЮИР*, анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮИР показва, че е прилаган **амбициозен подход** при определяне на целевите стойности на **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели**.

Предварителната оценка констатира, че **глобалните екологични цели и адаптирането към климатичните промени** са ясно застъпени в анализа на ЮИР, като са отразени пряко в Приоритет 3. "Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР" на Стратегическа цел 1 на РПР.

Разработена е система¹⁶ от **7 количествени индикатора**, заедно с технически паспорти към тях за измерване на напредъка на интеграция на глобалните проблеми на околната среда при прилагане на регионалната политика в България, включително при изпълнението на РПР на ниво 2. През септември 2013 г. МРРБ публикува *Актуализирани индикатори за напредъка по прилагането на Конвенциите от Рио*. **Липсват данни за следващите години, по които да може да бъде оценен напредъка по изпълнението на пет от седемте количествени индикатора**. За проследяването на два от тях – "Разходи за ДМА с екологично предназначение" и "Разходи за ДМА с екологично

¹⁶ По проект "Конвенциите на Рио", финансиран от Българското правителство и Глобалния екологичен фонд
<http://www.rioconventions.org/bg/Project-Information.html>

предназначение на човек от населението", могат да бъдат използвани данни, поддържани от НСИ¹⁷.

За нуждите на Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство", МРРБ е разработен "Индекс за регионална климатична сигурност"¹⁸, чието предназначение е измерване и представяне на регионалното състояние, силните и слабите страни на регионите при интегрирането на въпросите, свързани с климатичните промени в процеса на планиране. В системата за наблюдение на РПР в България, не е налична информация за адаптиране и интегриране на **Индексът на регионална климатична сигурност**.

Индикаторите за глобалните цели за опадване на околната среда, както и регионалният индекс за климатична сигурност не са включени към системата от индикатори за наблюдение на постигането на целите на РПР.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление, част от показателите за принос към Стратегията "Европа 2020". От тази гледна точка, РПР не определя източници на информация за проследяването им, като съответно напредъка по тяхното изпълнение не е регистриран в *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР*.

В *Становището по ЕО №6-2/2013 г. на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите* не са посочени допълнителни мерки и индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

Част от специфичните индикатори са **дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация** без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

¹⁷ НСИ поддържа информация за индикатор "Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по статистически зони, райони и области" с данни за периода 2010-2015 г.

¹⁸ Като част от проект "Региони за устойчива промяна", по програма INTERREG IVC на ЕС

2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях

След приемането на РПР на ЮИР 2014-2020, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво са направени следните ключови промени:

- в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения¹⁹, две от които са **съществени** и имат отражение върху процеса на планиране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*²⁰ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*²¹;
- приет е нов *Устройствен правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*²², с който е променена институционалната структура за управление на регионалното развитие, създадена е *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*;
- на ниво ЕС **няма значими промени** в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.²³ са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПР, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

¹⁹ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.** и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

²⁰ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

²¹ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

²² обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

²³ ДВ, бр. 15 от 2016 г.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище²⁴. Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*²⁵. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия** в степента на развитие на отделните общини и **за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие**.

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на *Българската академия на науките*. Тези промени предполагат актуализация на областните стратегии за развитие.

Промените в *системата за планиране на пространственото развитие* са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие²⁶.

С допълнения в ЗРР през 2018 г. в системата от документи за планиране на пространственото развитие е включен и *Морския пространствен план на Република България*, който планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси²⁷. Предвидено е секторните стратегически докумен-

²⁴ чл. 1, ал. 2

²⁵ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

²⁶ Глава Втора "а" от ЗРР

²⁷ Чл. 7а, ал. 4 от ЗРР

ти на национално и регионално равнище да бъдат разработвани и в съответствие с *Морския пространствен план*²⁸.

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условиата, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. С приетата *Наредба*²⁹ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПР..

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*³⁰. Към момента на приемането на НСРР и РПР, както и до края на 2019 г., не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*, като с измененията от началото на 2020 г. последните са отпаднали от документите на системата за планиране.

Съдържанието на НСРР е **допълнено с един нов компонент**: насоки за подпомагане на градовете от йерархизираната система от градове-центрове на национално и регионално равнище в съответствие със *Стратегията за пространствено развитие на страната*.

Съдържанието на РПР е **допълнено с три нови компонента**, чието естество предполага актуализация на РПР, но такава не е извършвана, а допълненията са отчетени по подходящ начин.

²⁸ Чл. 7а, ал.5 от ЗРР

²⁹ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

³⁰ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

В периода 2018-2019 г. са разработени варианти и са проведени консултации за промяна в обхвата на районите от ниво 2 (NUTS 2)³¹, вкл. и е подготвен и публикуван за консултации проект на ЗИД на ЗРР³². Предвидените промени са аргументирани с необходимостта от по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2 по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на ЕС - Регламент (ЕО) 1059/2003 за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS).

През април 2019 г. акцент е поставен върху разработването на нова система от стратегически и планови документи, която да предостави възможност процесите да се изпълняват в максимална близост до регионите и общините, като отчитат нуждите и възможностите им.

В резултат, през март 2020 г. в ЗРР са приети изменения и допълнения, които предвиждат промени в системата на планиране и прилагане на политиката за регионално развитие в следващия програмен период. Обхватът на регионите за развитие остават в досегашния си вид. Целенасочените райони за подкрепа или начина за тяхното определяне вече не са дефинирани в закона, като не се предвижда и изричното им определяне. Изцяло е отменена частта, свързана с планирането на пространственото развитие, като неговите елементи са станали интегрална част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Не се предвижда изготвяне на областни стратегии за развитие.

Съществени са и промените в системата за управление на регионалното развитие, които следва да бъдат отчетени при подготовката на стратегическите документи на регионално ниво за периода 2021-2027.

При подготовката на новия планов период следва да бъдат отчетени и Актуализираната *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*, както и първите проекти на изготвените стратегически документи и оперативни програми.

Към настоящия момент е изготвен проект на Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране на Югоизточния регион. Изготвена е Националната програма за развитие: България 2030³³, така и оперативните програми за прог-

³¹ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3264>

³² <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3793>

³³ приет с Протокол № 67.25 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.

рамния период 2021-2027 г., чиито варианти са представени на ЕК и са стартирали консултации по обхвата на целите на политиката, приоритетите, избраните специфични цели и примерни действия.

Направените промени не оказват въздействие върху процесите на изпълнение, наблюдение и контрол на оценявания РПР на ЮИР 2014-2020 г.

На ниво ЕС *не са извършвани значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване за периода 2014-2020 г.

3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори

Резултатите от изпълнението на РПР на ЮИР по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на последни налични данни (основно за периода 2014-2020 г. за физическите и към 15 юли 2021 г. за финансовите индикатори).

3.1. Специфични/физически индикатори

Оценката на постигнатите резултати е изготвена с помощта на индекс, отразяващ степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време за всеки от приоритетите на РПР на ЮИР. Индексът на изпълнение се групира около петстепенна оценъчна скала. Процентното изпълнение за съставяне на оценките по скала се изчислява спрямо постигнатите резултати за специфичните индикатори, отчитащи физически величини за 2020 г. За специфичните индикатори, за които е налична статистическа информация, изпълнението се оценява спрямо постигнатите резултати за 2019 г.

Като показател за изпълнение на приоритет по скала е използвана средноаритметичната, закръглена стойност на постигнатото изменение на специфичните индикаторите за изпълнение по избрания приоритет и посочената скала (при равни тегла на специфичните индикатори).

таблица 5. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1

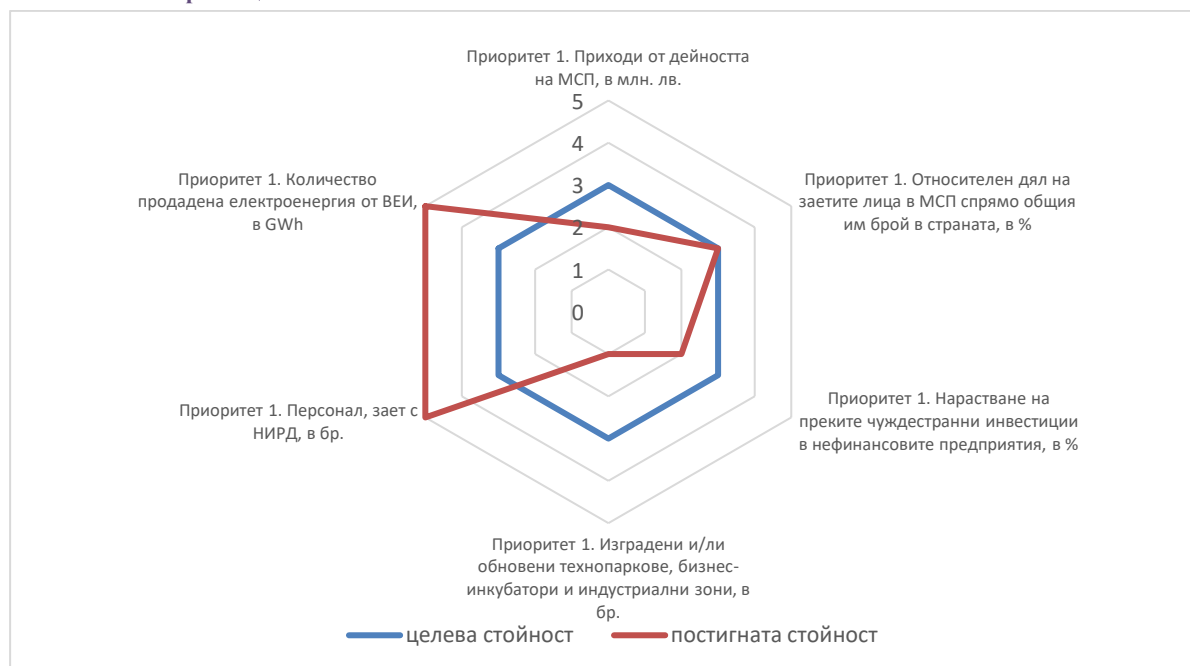
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР		
Приходи от дейността на МСП, в млн. лв.	2 ↑	задоволителен напредък
Относителен дял на заетите лица в МСП спрямо общия им брой в страната, в %	3 →	планиран напредък
Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия, в %	2 ↑	задоволителен напредък
Изградени и/ли обновени технопаркове, бизнес-инкубатори и индустриални зони, в бр.	1 ↗	ограничен напредък
Персонал, зает с НИРД, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Количество продадена електроенергия от ВЕИ, в GWh	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР		
Реализирани приходи от ношувки в средствата за подслон и местата за настаняване, в млн. лв.	5 ↑ ³⁴	напредък, значително над планирания
Създадени/подобени туристически атракции, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Създадени туристически дестинации на база културно-историческо наследство, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Създадени и/ли подновени/ремонтирани средства за подслон, в %	n/a	
Увеличаване броя на заетите в сектора на туризма, в %	2 ↑	задоволителен напредък
Брой заети в туризма и ресторантьорство	n/a	
Нарастване на реализираните приходи от посещения на музеи	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР		
Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ, в %	2 ↑	задоволителен напредък
Разширена и реконструирана ВиК мрежа, в км	4 ↗	напредък над планирания
Загуби при пренос на питейна вода от постъпилата във водопроводната мрежа, в %	1 ↗	ограничен напредък
Население, обслужвано от организирана система за сметосъбиране, в %	3 →	планиран напредък

³⁴ Постигнатият напредък за 2019 г. е оценен като постигнат значително над планираното. Covid-19 оказва влияние върху постигнатата през 2020 г. стойност на индикатора, като напредъкът за 2020 г. е оценен като без напредък

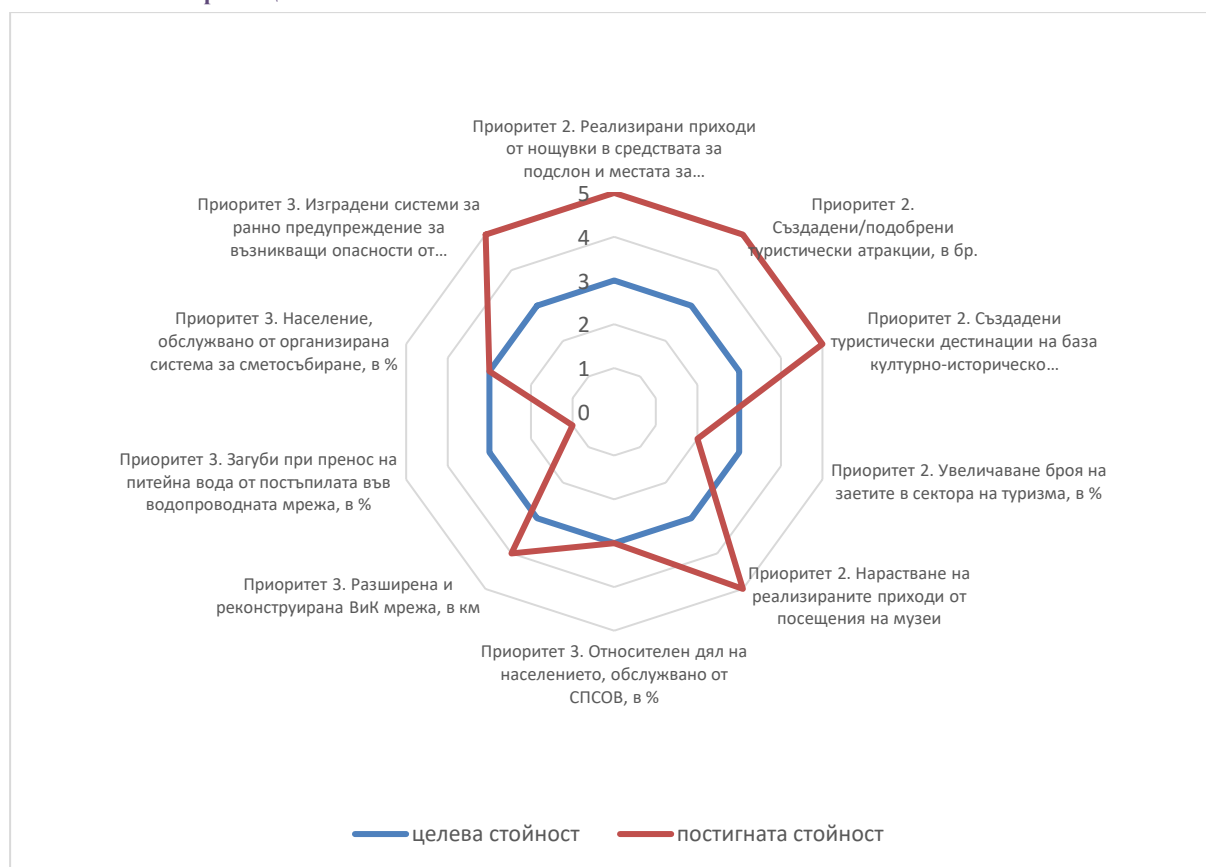
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие

Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони, в бр.	5 ↑	надхвърлена напредък, значително над планирания

графика 2. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.

графика 3. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.

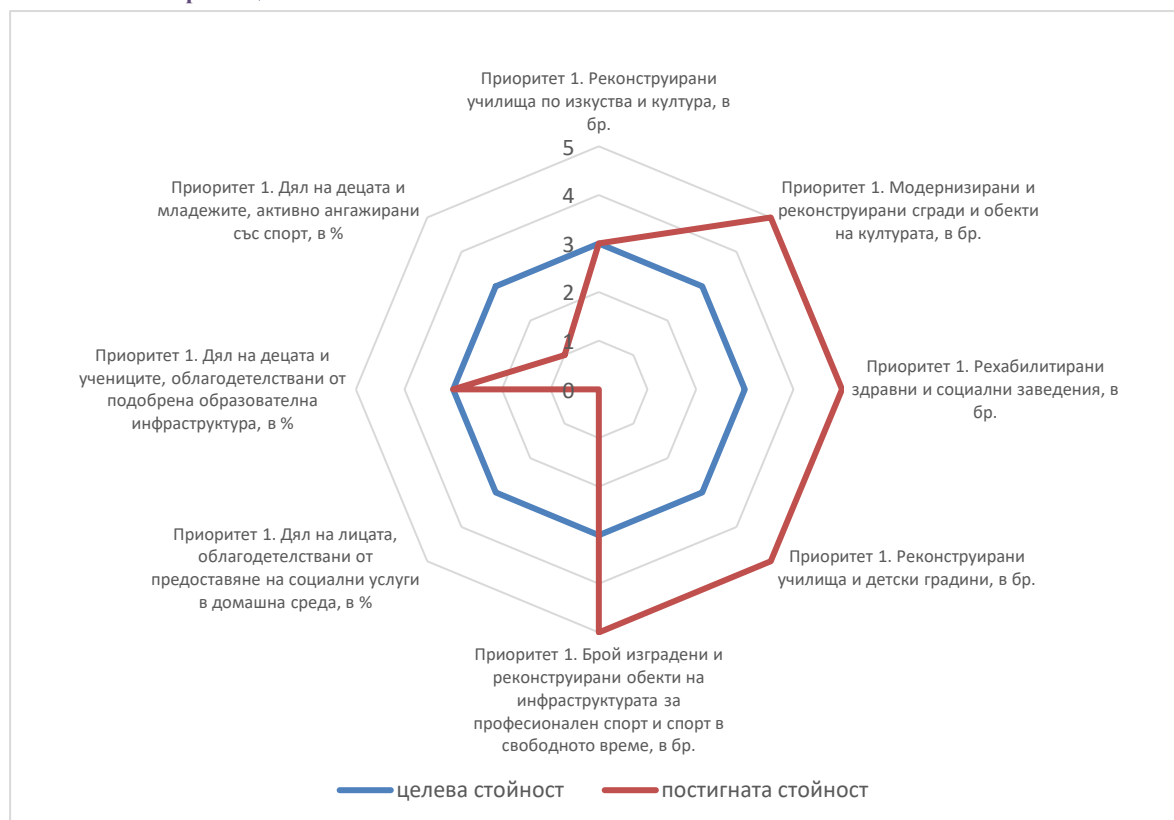
Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 6. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР		
Реконструирани училища по изкуства и култура, в бр.	3 ➔	планиран напредък
Модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Рехабилитирани здравни и социални заведения, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Реконструирани училища и детски градини, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Брой изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Дял на лицата, облагодетелствани от предоставяне на социални услуги в домашна среда, в %	0 ➔	без напредък

Дял на децата и учениците, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура, в %	3 →	планиран напредък
Дял на децата и младежите, активно ангажирани със спорт, в %	1 ↗	ограничен напредък
Приоритет 2. Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР		
Процент от населението на възраст 25-64 г., участващо в образование и обучение, в %	2 ↑	задоволителен напредък
Дял на безработните, преминали курсове на преквалификация, в %	1 ↗	ограничен напредък
Увеличение на средния доход на домакинство, в %	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 3. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР		
Проведени семинари, обучения и информационни кампании по проблемите на регионалното развитие, в бр.	п/а	
Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания

графика 4. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.

графика 5. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.

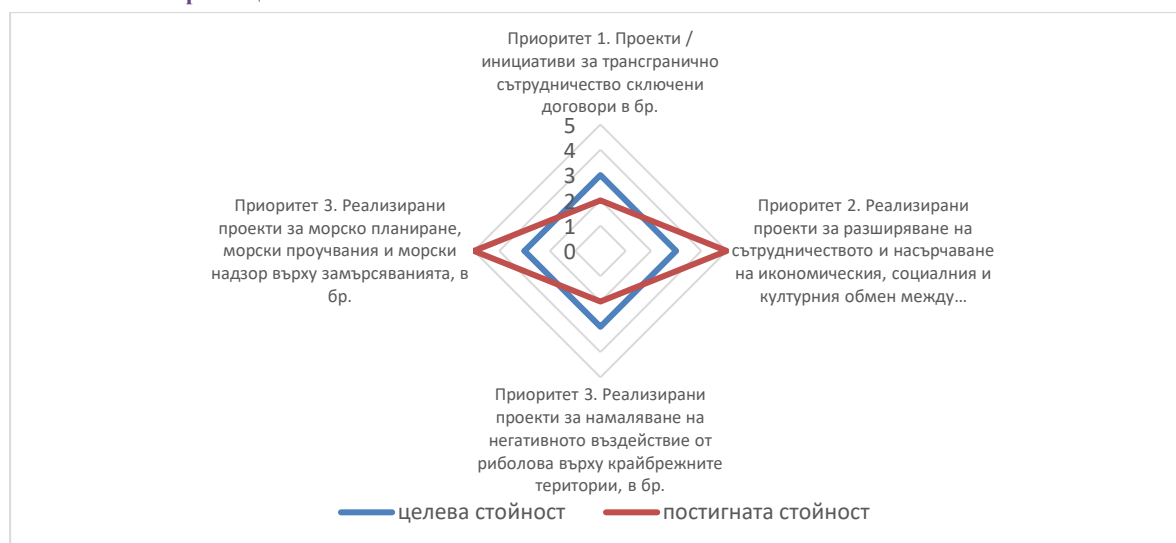

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 7. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3

Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР		
Проекти / инициативи за трансгранично сътрудничество сключени договори в бр.	2 ↑	задоволителен напредък
Интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии, в бр.	n/a	
Приоритет 2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР		
Реализирани проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 3. Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР		
Реализирани проекти за намаляване на негативното въздействие от риболова върху крайбрежните територии, в бр.	2 ↑	задоволителен напредък
Реализирани проекти за морско планиране, морски проучвания и морски надзор върху замърсяванията, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания

графика 6. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП на ЮИР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 8. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4

Стратегическа цел 4: Опазване на околната среда, съобразно предизвикателствата на климатичните промени и прилагане на европейските и национални стандарти за ограничаване на замърсяването и енергоемкостта и стимулиране на използването на енергия от ВИ		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда		
Население, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие, в бр.	3 ➡	планиран напредък
Създадени/обновени градски зелени площи, в % от зелените площи	n/a	
Дял на населението с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове, в %	2 ⬆	задоволителен напредък
Намаление на енергийното потребление в обществени сгради, в %	n/a	
Приоритет 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план		
Дължина на АМ и РПМ I клас, в км	3 ➡	планиран напредък
Население с подобрен транспортен достъп, в %	5 ⬆	напредък, значително над планирания
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа, в км	5 ⬆	напредък, значително над планирания
Обща дължина на реконструирана/ рехабилитирана/ изградена пътна транспортна инфраструктура от II и III клас на РПМ, в %	4 ➡	напредък над планираното
Обща дължина на реконструирани или подобрени ж.п. линии, в %	5 ⬆	напредък, значително над планирания
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколен-това връзка от общото за страната, в %	3 ➡	планиран напредък

Приоритет 3. Подобряване качеството на живот в селските райони		
Проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Нарастване на инвестициите в селскостопански райони, в %	n/a	
Дял на населението, живеещо в села, което е обхванато от интегрирани мерки за подобряване на селищната среда и услугите, в %	5 ↑	напредък, значително над планирания

графика 7. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2020 г.³⁵

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

Целевите стойности за 2020 г. за част от специфичните индикатори са постигнати в съответствие с планираното, над планираното или значително над него. За част от индикаторите още към 2015 г. са постигнати и целевите стойности за 2020. Изцяло, значително над планираното, са постигнати целите на специфичните индикатори по приоритети на Стратегически цели 1, 3 и 4.

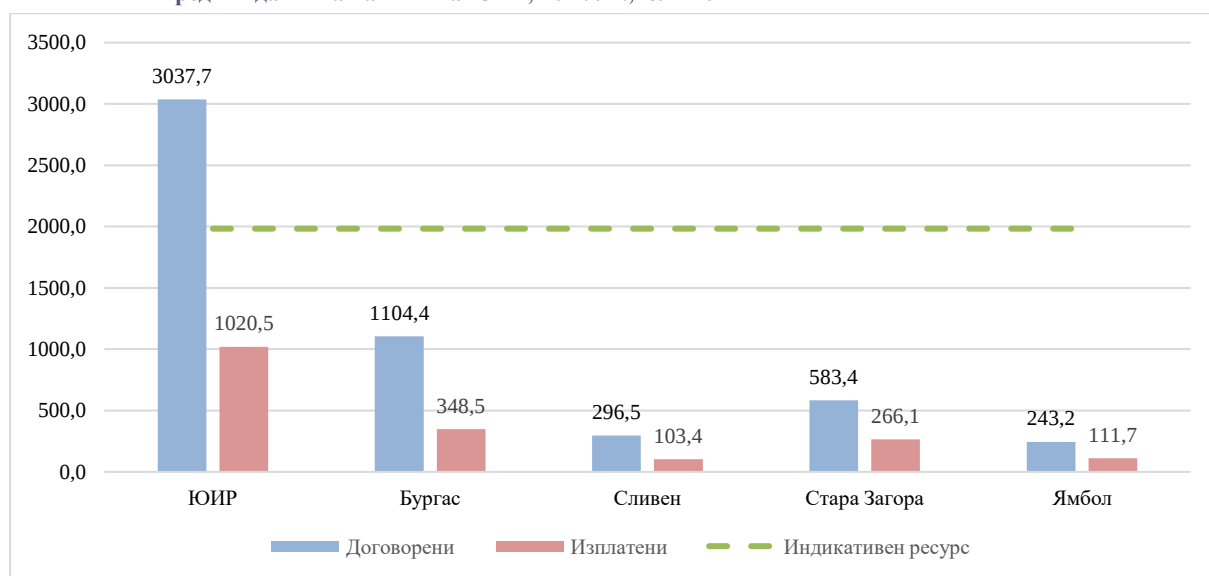
³⁵ Не са включени индикаторите по приоритет 4.2

Част от специфичните индикатори са дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

3.2. Финансови индикатори

Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮИР.

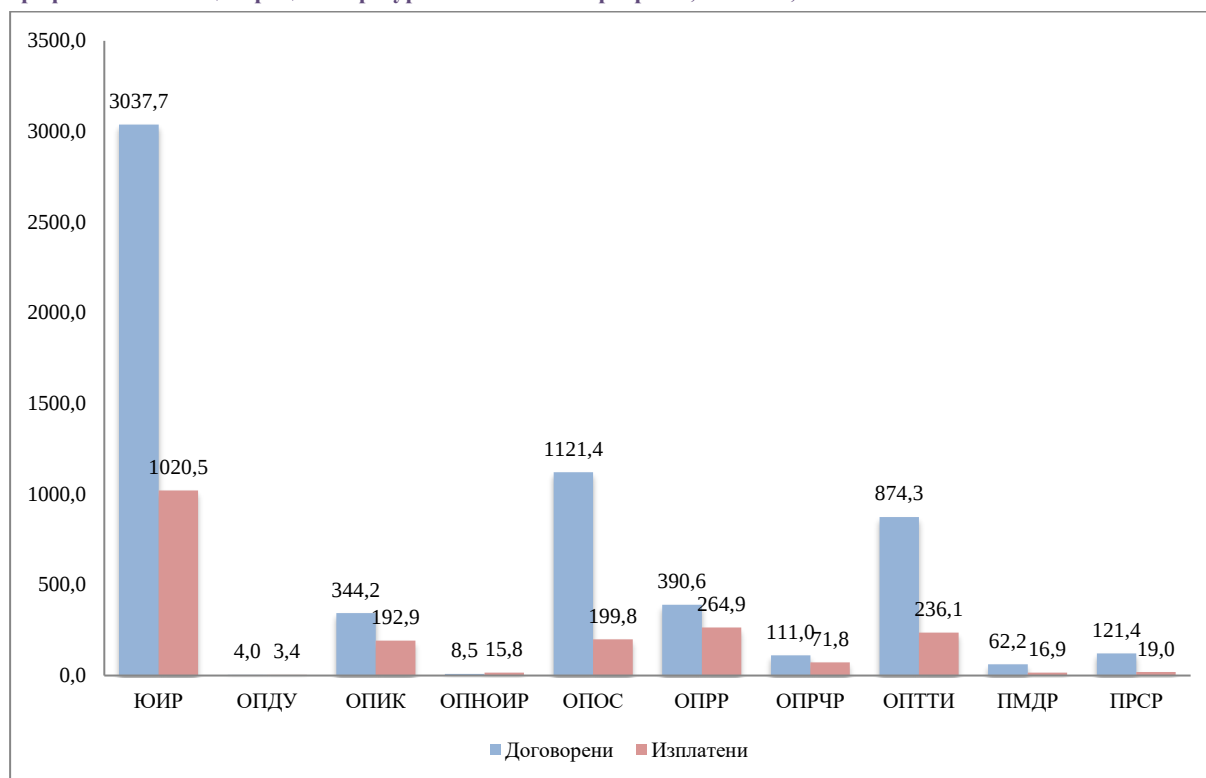
графика 8. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮИР, млн. лв., юли 2021³⁶

Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

³⁶ Общата размер на договорените/изплатените суми за цели район е по-висок от сбора по области, поради наличието на проекти, изпълнявани на територията на повече от една област в района

графика 9. Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., юли 2021

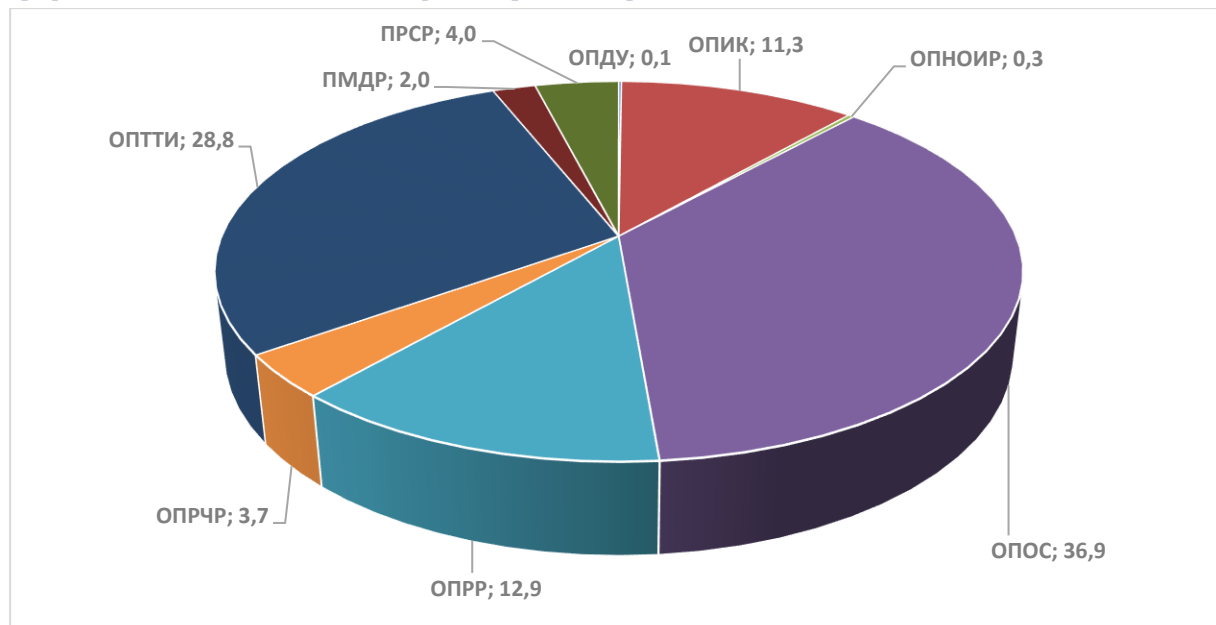
Източник: ИСУН2020, 15 юли 2021 г.

Към юли 2021 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС **надхвърлят** с 53,2% планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г., а сумата на изплатените средства е 51,5% от планираните индикативни финансови ресурси до 2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са 150,7 млн. лв. (110,9 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР, 27,9 млн. лв. по ПРСР и 11,9 млн. лв. по ПМДР), което представлява 46,7% над планираните частни ресурси в размер на 102,7 млн. лв. В допълнение са договорени 26,6 млн. лв. по ОП Храни, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се. Фондът предоставя първоначална базова подкрепа на най-уязвимите граждани, засегнати от форми на крайна бедност, които са твърде откъснати от пазара на труда, за да могат да се възползват от мерките за социално приобщаване на ЕСФ. Предвид възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети, осигуряването на финансови ресурси за периода ще нарасне.

Делът на договорените в ЮИР средства по области е разпределен по следния начин: Бургас – 36,5%, Стара Загора – 19,2%, Ямбол – 8,0%, Сливен – 9,8%. Разпределе-

нието на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в ЮИР) е съответно Бургас – 11,5%, Стара Загора – 8,6%, Ямбол – 3,8%, Сливен – 3,4%. Нивата на изплатените средства са много по-ниски от тези в останалите райони.

графика 10. Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР

Източник: ИСУН2020

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР към момента на последваща оценка имат ОППОС (36,9%), ОПТТИ (28,8%), ОПРР (12,9%), ОПИК (11,3%), и ПРСР (4%). Значим е дялът на договореното финансиране и по ОПРЧР (3,7%).

Дялът на мерките за предотвратяване последствията от кризата с Covid-19 от общата договорена сума по ОПИК е 17,83%, от които 1,2% са насочени в сектора на туризма, а други 0,2% в транспортния сектор. Ресурсите на програмата за справяне с кризата, насочени към ЮИР са трети по размер след тези за ЮЗР и ЮЦР, като ЮИР изразходва сравнително голям дял от средствата по ОПИК спрямо останалите райони за справяне кризата. Въпреки специфично насоченото към Covid-19 мерки финансиране, с ресурс от над 282 млн. лв. ОПИК остава с основен принос за технологичното обновяване и развитие на иновациите в предприятията в ЮИР за периода.

4. Степен на постигане на целите и приоритетите на РПР на ЮИР

Степента на изпълнение на отделните приоритети на РПР на ЮИР е оценена въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа изпълнението на техните приоритети.

4.1. Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие

Изпълнението на *Стратегическа цел 1* е свързано с прилагане на мерки за повишаване конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на ЮИР. Фокус е поставен върху производителността на труда и приложение на иновации в икономиката, туризма и подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда, като фактор за развитието му.

Стратегическа цел 1 се реализира чрез мерки по три приоритета:

- **Приоритет 1:** Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР;
- **Приоритет 3.** Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 1* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по приоритета.

таблица 9. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие			3 ➡
<i>Приоритет 1.</i> Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР	3,3	3 ➡	

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР	3,4	3 ➔	
<i>Приоритет 3.</i> Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР	3,0	3 ➔	

Постигнат е планирания напредък по реализацията на *приоритетите*, чрез които се реализира *Стратегическа цел 1*, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък според планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Наблюдаваният ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР изисква допълнителни усилия, вкл. подкрепа за инфраструктурата за икономическите субекти, както и стимулиране на партньорства между научните институции, публичния и частния сектор от региона и извън него.

4.2. Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура

Стратегическа цел 2 предвижда развитие на човешкия капитал и пазара на труда.

Стратегическа цел 2 се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР;
- **Приоритет 3.** Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 2* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по двата приоритета.

таблица 10. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура			4 ↗
<i>Приоритет 1.</i> Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР	3,3	3 →	
<i>Приоритет 2.</i> Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР	2,7	3 →	
<i>Приоритет 3.</i> Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР	5	5 ↑	

Постигнат е напредък над планираното по Стратегическа цел 2, който се основава на постигнат планиран напредък в подобряването на достъпа до публични услуги в областта на здравето, образованието, културата, социалните дейности и спорта, както и ефектите, постигнати от мерки в областта на човешките ресурс. Като напредък, значително над планирания е оценено изпълнението на индикаторите в областта на укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР.

Значимият фокус в рамките на Стратегическа цел 2 е върху продължаваща подкрепа за образованието, заетостта, научно-изследователската дейности, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

4.3. Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално

Реализирането на *Стратегическа цел 3* е свързано с развитие на градските центрове и базисната техническа инфраструктура.

Стратегическа цел 3 се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР;
- **Приоритет 3.** Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 3* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по трите приоритета.

таблица 11. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално			4 ↗
<i>Приоритет 1.</i> Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР	2	2 ↑	
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР	5	5 ↑	
<i>Приоритет 3.</i> Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР	3,5	4 ↗	

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* се характеризира с напредък над и значително над планирания, както и с задоволителен напредък по отношение на осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество.

Това обуславя и изпълнението на *Стратегическа цел 3* в рамките на програмния период до 2020 г.

4.4. Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места

Реализирането на *Стратегическа цел 4* е свързано с осъществяването на мерки за подобряване качеството на околната среда и ликвидиране или намаляване на различните видове замърсявания, ограничаване на природните рискове. *Стратегическа цел 4* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда;
- **Приоритет 2.** Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план;
- **Приоритет 3.** Подобряване качеството на живот в селските райони.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 4* показва, че е налице напредък с различна степен по изпълнението на мерките по двата приоритета.

таблица 12. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места			3 →
<i>Приоритет 1.</i> Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда	2,5	3 →	
<i>Приоритет 2.</i> Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план	4,2	4 ↗	
<i>Приоритет 3.</i> Подобряване качеството на живот в селските райони	3,3	3 →	

Стратегическа цел 4 е постигната в рамките на периода до 2020 г. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 2* е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура.

5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮИР (2014-2020 г.)

РПР на ЮИР (2014-2020 г.) определя седем индикатора за наблюдение и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата. За част от индикаторите не е налична информация на ниво NUTS2.

РПР на ЮИР 2014-2020 г. посочва като изходна стойност за показателя **относителен дял на антропогенно натоварените територии** (инфраструктура, селища, промишлени обекти) – 4,89% като за 2020 г. е определена целева стойност от 6,00%. Информацията за най-близкия до извършваната оценка период³⁷ разкрива, че относителен дял на антропогенно натоварените територии в ЮИР са 7,23 % при среден дял на урбанизираните територии за страната (4,61%)³⁸. Стойността на индикатора е по-висока от планираната цел 2020.

Според географски слой „Корине-земно покритие 2018“³⁹, за ЮИР **съотношението между земеделските, горските и урбанизираните територии е:**

- Земеделски – 41,87 %
- Горски – 52,07 %
- Урбанизирани – 4,89 %

В периода 2008-2019 г. се наблюдава значително увеличение на горските територии и намаление на земеделските територии.

Данни за **емисиите на парникови газове на човек от населението** са налични на национално ниво, като за 2019 г. са 8,1 тона CO₂ – еквивалент.⁴⁰ В периода 2006-2019 г. индикаторът на национално ниво намалява с 3,6%. Следвайки сходна тенденция, индикаторът на регионално ниво в ЮИР намалява до стойности над поставената цел 2020.

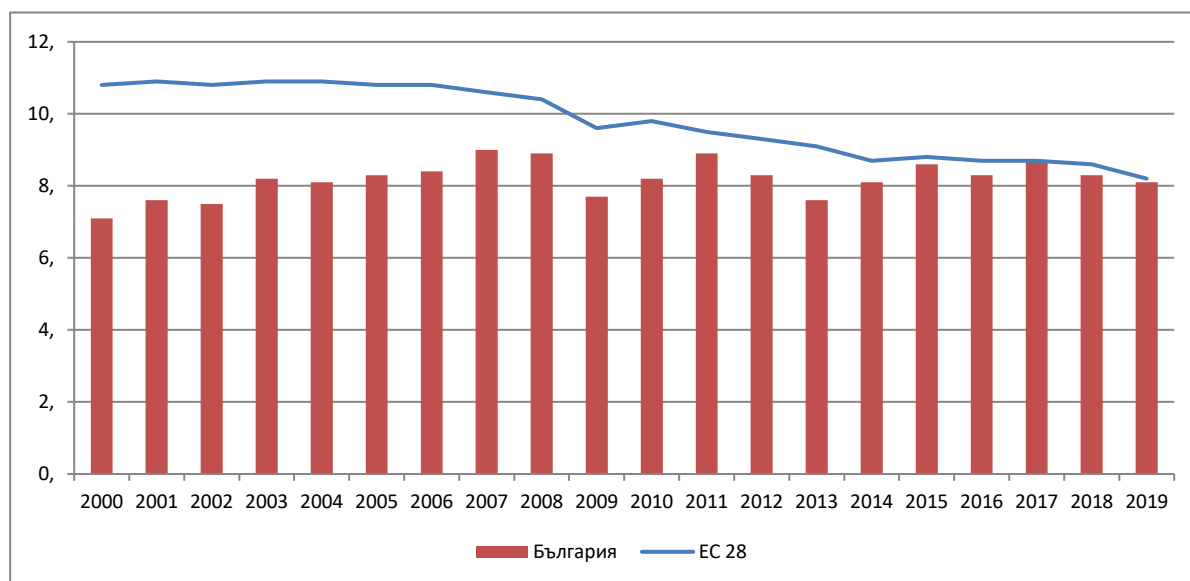
³⁷ Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2020 г.

³⁸ ИАОС, <http://eea.government.bg/bg/soer/2018/land-use/zemepolzvane>

³⁹ проект CORINE Landcover, 2018 г., географски слой „Корине-земно покритие 2018“, Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)

⁴⁰ Евростат

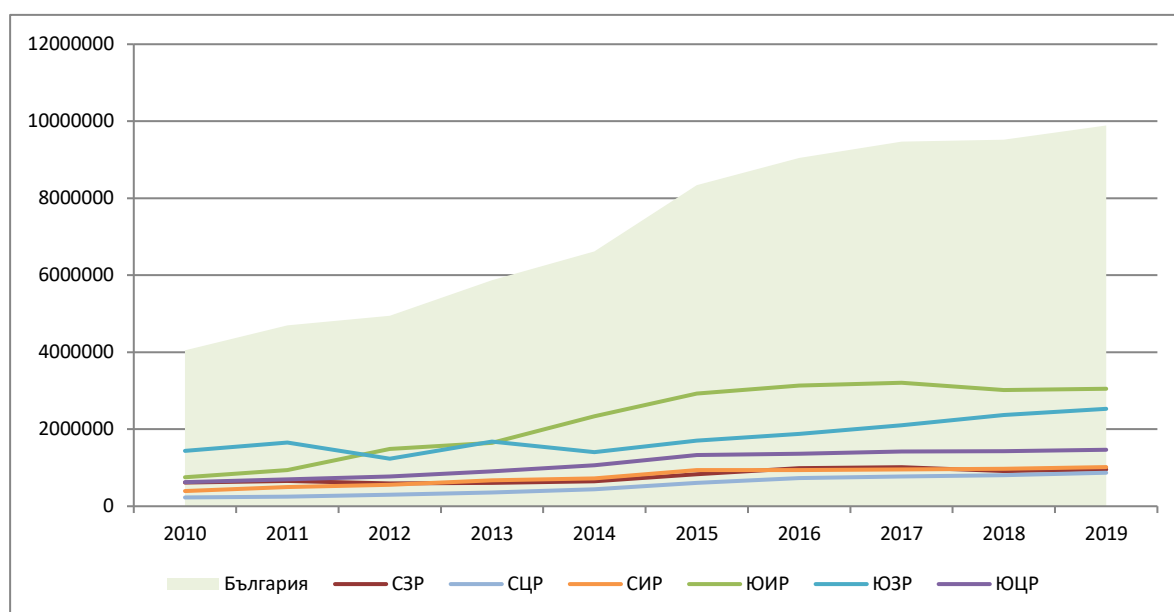
графика 11 Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO₂ - еквивалент

Източник: Евростат

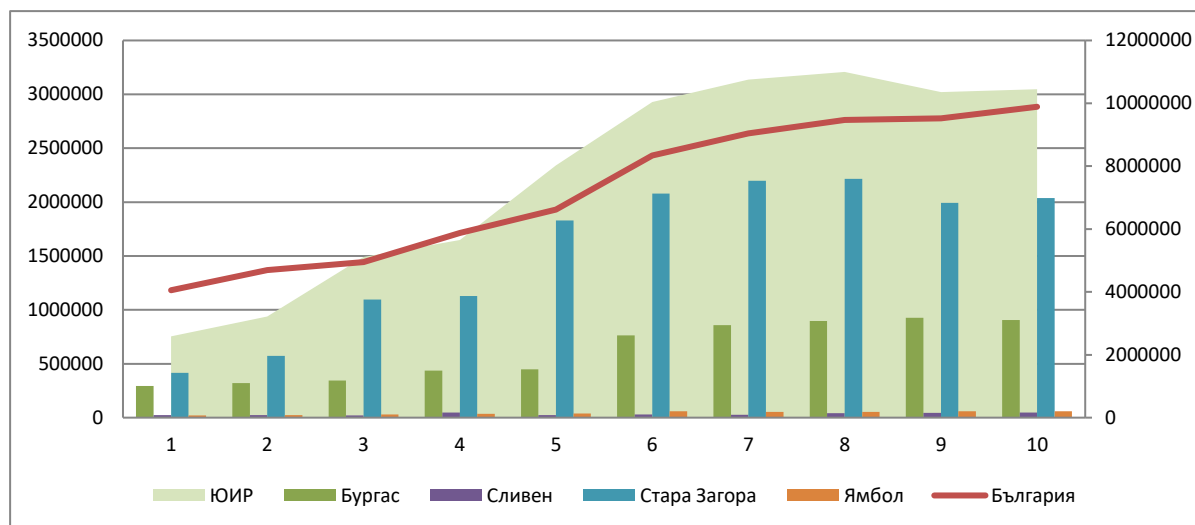
В периода 2010-2019 г. **наличността на дълготрайни материални активи с екологично предназначение** в ЮИР се увеличават с 305%, като районът е на първо място от районите от ниво 2 с дял (31%) от стойността за страната към 2019 г. Във вътрешнорегионален аспект през 2019 г. най-голям дял дълготрайни материални активи с екологично предназначение от общите за района са концентрирани в област Стара Загора (67%).

графика 12 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

графика 13 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮИР, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

Данни за индикаторите разходи за ДМА с екологично предназначение и разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението за 2019 г. са налични на национално ниво (няма представителност на ниво район). Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение в страната през 2019 г. са - 2308,05 млн., като разходите за опазване на околната среда на човек от населението са 330,8 лв. По данни от Годишен доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2020 г. разходите за ДМА с екологично предназначение в района са 139 957 хил. лв.

Данните за дял от територията със силна и много силна податливост на ерозия (потенциален риск от ерозия) са получени въз основа на Американския ГИС-модел USLE за изчисление на риска от ерозия, който е пригоден за българските условия от института по почвознание „Никола Пушкиarov“ и се генерира на базата на ежедневни плювиографни записи от станциите за интензивни валежи, които ИАОС получава от НИМХ - БАН. По данни от Годишния доклад за изпълнение на РПР на ЮИР за 2017 г. 6,6% от територията на ЮИР е със силна и много силна податливост на ерозия, което е над поставената цел 2020.

Наличните данни за индикатора **Регионален индекс за климатична сигурност**⁴¹ са актуални към 2008 г., като актуални данни към 2019 г. не са публикувани.

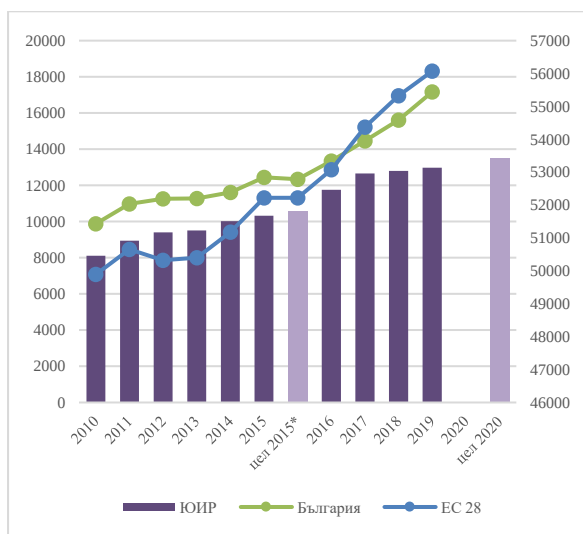
⁴¹ Разработен по проект „Региони за устойчива промяна“ (“Regions for sustainable change”, RSC 0301R1) по програма INTERREG IVC на ЕС

6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

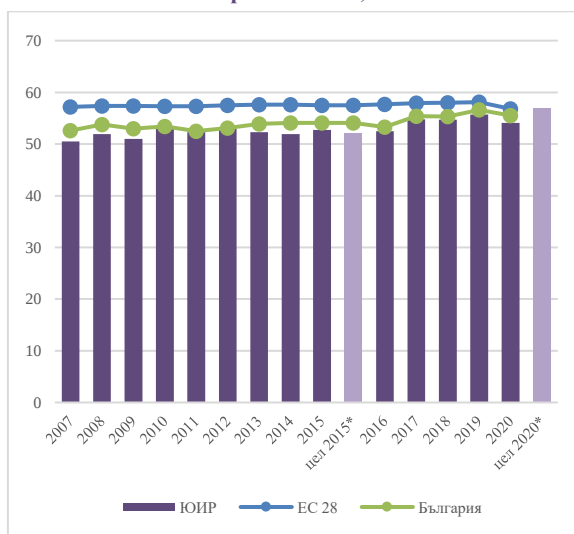
Динамиката в развитието на стойностите на ключовите национални показатели е в основата на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г. Разглеждането на постигнатото в периода в сравнителен план – с останалите райони от ниво 2 и средните стойности за страната представя тенденциите в общото развитие на ЮИР и в каква степен постигнатите резултати могат да бъдат устойчиви в периода след 2020 г.

ЮИР единствен не постига както междинната целева стойност за 2015 г., така и целта към 2020 г. за показателя *БВП на човек на населението (лв.)*. Постигнатата стойност от 12 971 лв. на глава от населението е малко под целевата (13 500 лв.), а **ръстът спрямо базовата 2010 г. е 59,8%, най-нисък спрямо останалите райони**. В резултат, за периода 2014-2019 г. стойността му **намалява с 1,5% от БВП на национално ниво**. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – въпреки лекия спад на приноса в националния БВП, **ЮИР остава на второ през целия период след ЮЗР, като през 2019 г. е изпреварен от СИР**. Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като стабилна, но забавяща се в периода 2018-2019 г. Предизвиканият от кризата Covid-19 икономически стрес вероятно ще доведе до намаляване на стойността на показателя за 2020 г. В краткосрочен план може да бъде очаквана положителна промяна в резултат на технически корекции, дължащи се на резултатите от Националното преброяване на населението през 2021 г. и очакваното намаление на населението на ЮИР.

графика 14. БВП на глава от населението за ЮИР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.

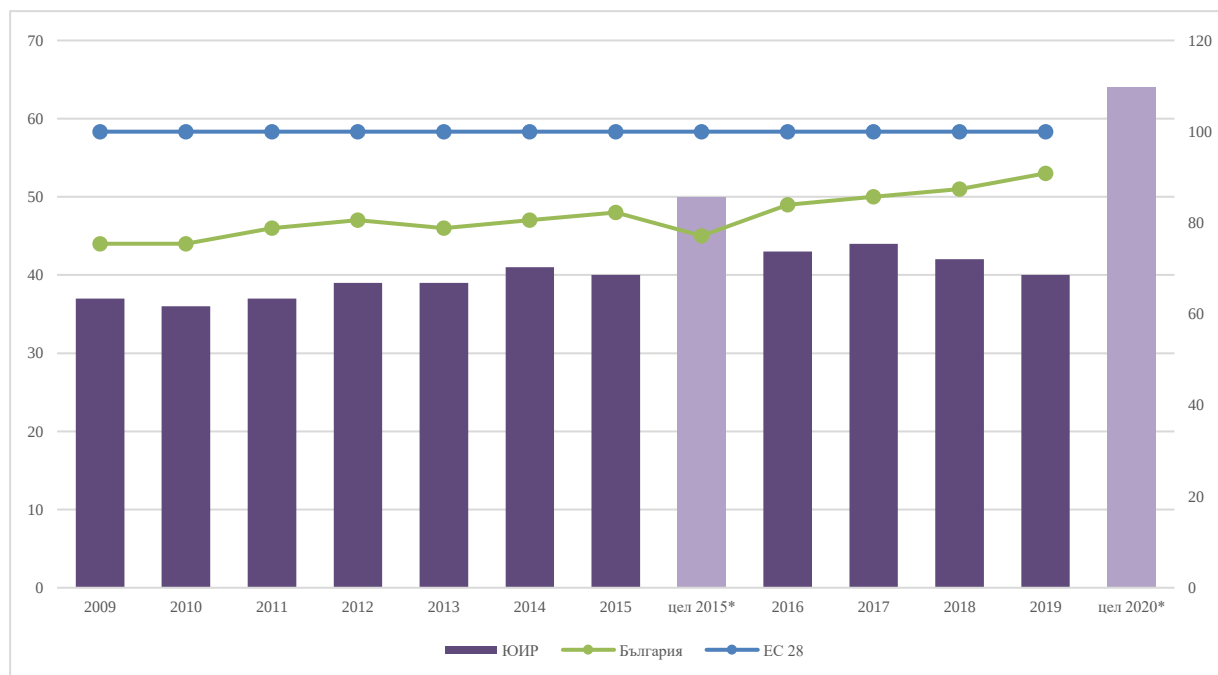
графика 15. Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

Коефициентът на икономическа активност (15+ навършени години) се повишава в периода 2014 – 2020 г. Въпреки, че междинната целева стойност за 2015 г. е постигната, поради ниският темп на повишаване на индикатора, планираната цел за 2020 г. (57%) не е достигната. Активността остава по-ниска с 1,4 процентни пункта и от средното за страната. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че поставената цел 2020 е амбициозна. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – през 2016 г. **ЮИР успява да изпревари СИР и до края на периода се нарежда на трето място, като след 2018 г. доближава нивата на икономическа активност, постигнати в СИР.** Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като сравнително устойчива с повишен растеж след 2016 г.

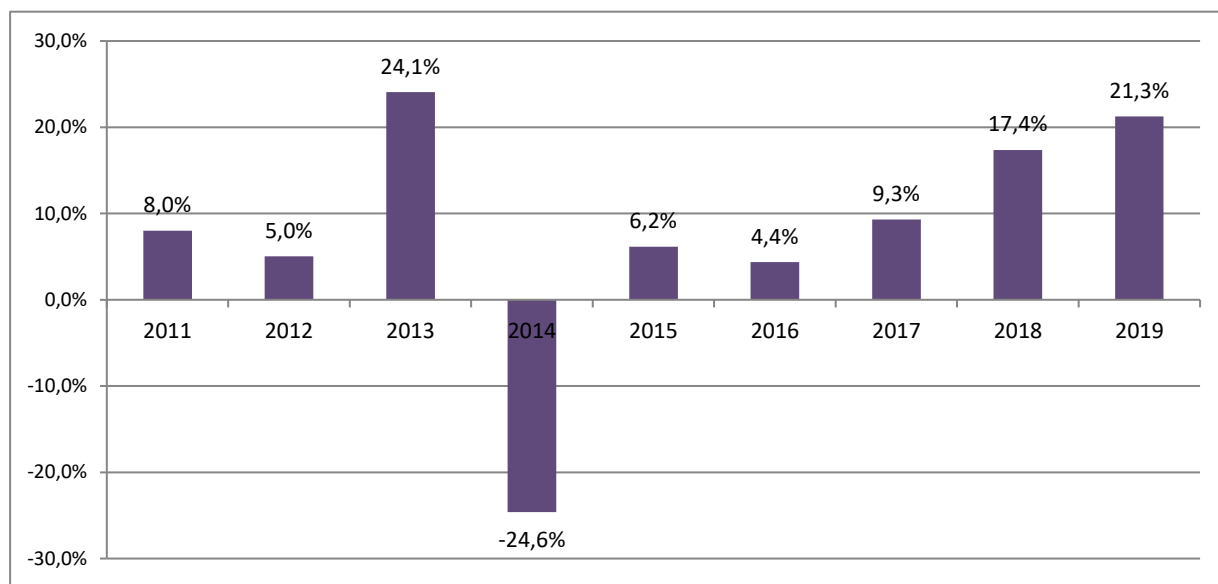
Въпреки динамичния растеж след 2011 г., общата перспектива за развитието на ЮИР след 2011 г. разкрива ограничен потенциал за постигане на целта от 64% дял на БВП на човек от населението от средната стойност за ЕС 28 през 2020 г. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че тази цел 2020 е най-амбициозно определената в сравнение с останалите райони в страната. В периода 2014-2020 г. темпът на растеж на дялът на *БВП на човек от населението от средната стойност за ЕС 28* се забавя и след 2017 г. се наблюдава намаляване, като стойността, достигната през 2019 г. (40% от средната стойност за ЕС 28) е по-ниска от тази в началото на периода (41%). Това е регионът, който в най-голяма степен не успява за постигне заложената Цел 2020.

графика 16. Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

графика 17. Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮИР, %

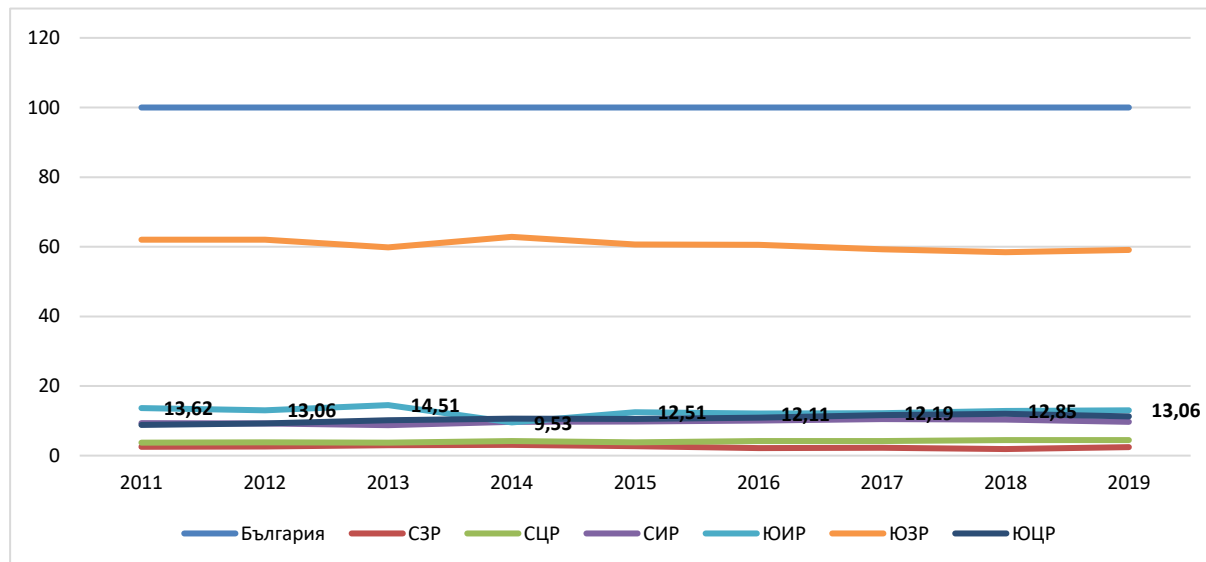
Източник: НСИ

Нарастването на годишна база на ПЧИ в ЮИР е сравнително неустойчиво в периода 2014-2019 г., като значим растеж на индикатора се наблюдава през 2018 и 2019 г.

Делът на чуждестранни преки инвестиции в ЮИР спрямо ПЧИ в страната е сравнително устойчив в периода 2015-2019 г., като нараства през 2018 и 2019 г. ПЧИ в ЮИР са втори в приноса на ПЧИ на национално ниво, след тези в ЮЗР. Нарастването в

дела на национално ниво е с 3,5%, което представлява най-висок ръст сред всички райони от ниво 2 в страната.

графика 18. Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %

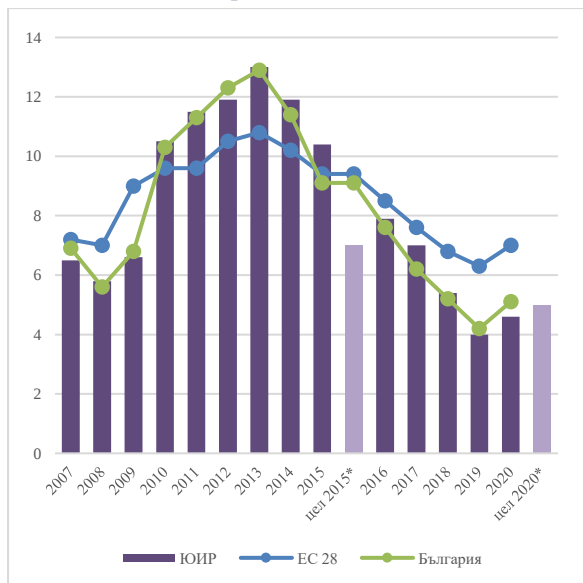

Източник: НСИ

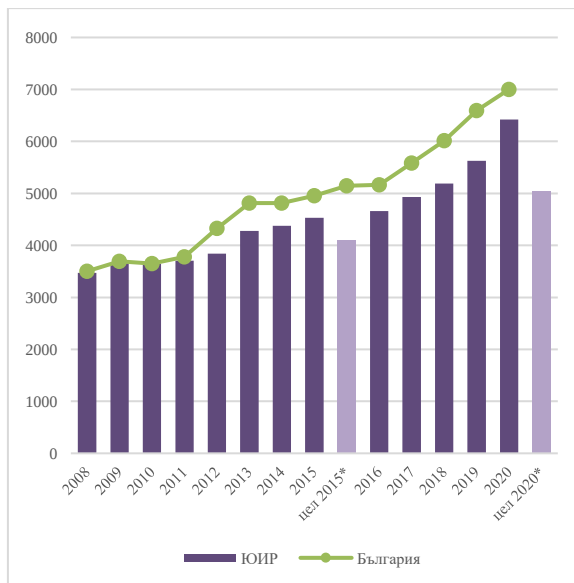
Коефициентът на безработица (15+ навършени години) намалява съществено след 2014 г. и през 2020 г. достига 4,6% при 5,1% средно за страната. Въпреки, че междинната стойност за 2015 г. не е постигната, поставената цел към 2020 г. е постигната още през 2019 г. (със стойности под средните за страната). През 2019 г. коефициентът на безработица в ЮИР достига ниво под средното за страната, като тази тенденция се запазва, въпреки кризисната 2020 г. През периода ЮИР се нарежда на трето място след ЮЗР и ЮЦР по този показател.

Общият доход на лице от домакинство нараства съществено в периода 2014-2020 г., като целевата стойност за 2020 г. е постигната още през 2018 г. В сравнение с останалите райони от ниво 2, ЮИР запазва ниски нива на доходи, като почти през цялото време остава на предпоследно място. През 2020 г. доходите нарастват, като успяват да изпреварят тези в ЮЦР.

графика 19. Коефициент на безработица за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

графика 20. Общ доход на лице от домакинство в ЮИР, 2008-2020 г., лв.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2020 г. *делът на населението, свързано с ПСОВ* нараства едва с 2,4%, като основен принос за това увеличение има област Бургас. Делът на населението, свързано с ПСОВ в област Ямбол остава на изключително ниски нива – под 5%. След 2016 г. са налице проблеми с водоснабдяването – в периода нараства *дела на населението с режим на водоподаване*, като това се дължи на област Сливен. *Делът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране* остава висок през целия период – от 99,8% през 2014-2015 г. до 100% в останалата част на периода.

Устойчива е тенденцията за нарастване на *дела на предадените за предварително третиране битови отпадъци* – за периода 2013-2018 г. количеството предварително третирани битови отпадъци нараства 4 пъти. Съответно с над 86% намаляват и *директно депонираните битови отпадъци*. Тенденцията е устойчива и със значителен потенциал за положително въздействие върху състоянието на околната среда на ЮИР.

таблица 13. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	3 ➡	Постигнат планиран принос
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	1 ➡	Ограничен принос

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	3 ➡	Постигнат планиран принос
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	2 ⬆	Задоволителен принос
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ⬆	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Анализираното развитие на ключовите индикатори разкрива сравнително устойчиви тенденции, макар и в рамките на ограничена динамика за някои от показателите. Въпреки положителната посока на подобрение в общ план, темповете на развитие остават ниски в сравнение с останалите водещи райони в страната. ЮИР запазва трето или четвърто място след останалите райони в страната за целия периода 2014-2020 по почти всички ключови показатели, заложи в системата за наблюдение на регионалния план за развитие. Силно положителна тенденция се наблюдава по отношение нарастването на БВП на глава от населението. Оценената степен на постигане на заложеното изменение и приноса им към постигане на целите на ключовите индикатори за развитие на ЮИР към 2020 г. разкриват необходимост от подкрепа на факторите за нарастване на икономическата активност на населението и възможностите за активизиране на социално-икономическите процеси в ЮИР в положителна посока предвид потенциала на района по отношение на научната дейност, човешкия капитал и технологичното обновление.

7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

7.1. Сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация в ЮИР в периода 2014-2020 г. и оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020 г.)

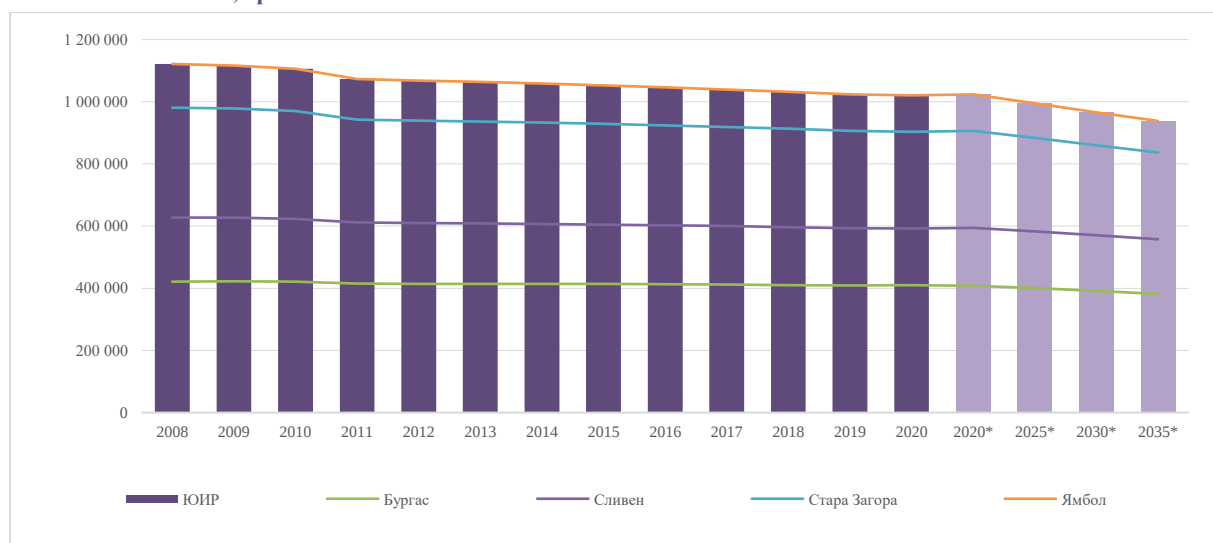
7.1.1. Общи характеристики на регионалната икономика

Измененията в демографския профил на ЮИР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2008-2020 г. намалението е с 9,04%. Към края на 2020 г. населението на ЮИР е **1 020 187 души** и съответства на изискванията за обособяване на район от ниво 2 според *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS)*. Населението във всички области на района намалява, като най-силно е изразена тенденцията в област Ямбол – с 17,19%, следвана от Стара Загора (11,91%) и Сливен (11,63%). Броят на населенето на област Ямбол (**116 486 души**) не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.

Прогнозите на НСИ⁴² за броя на населението на ЮИР към 2025 г. са за продължаващо намаляване – до **995 052 души**, а през 2035 г. се очаква населението на ЮИР да бъде **938 167 души** или с 8% по-малко от 2020 г.

⁴² НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

графика 21. Население в ЮИР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030 и 2035 г., брой

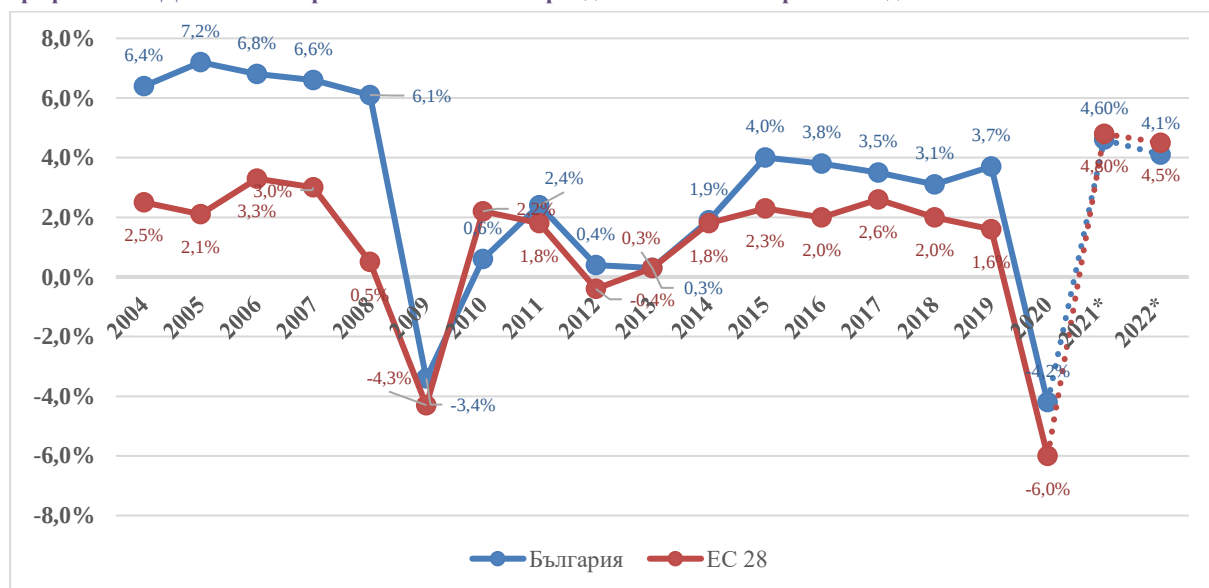

Източник: НСИ

Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г. Данните потвърждават направените прогнози, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната ще изпреварва средния за ЕС 28.

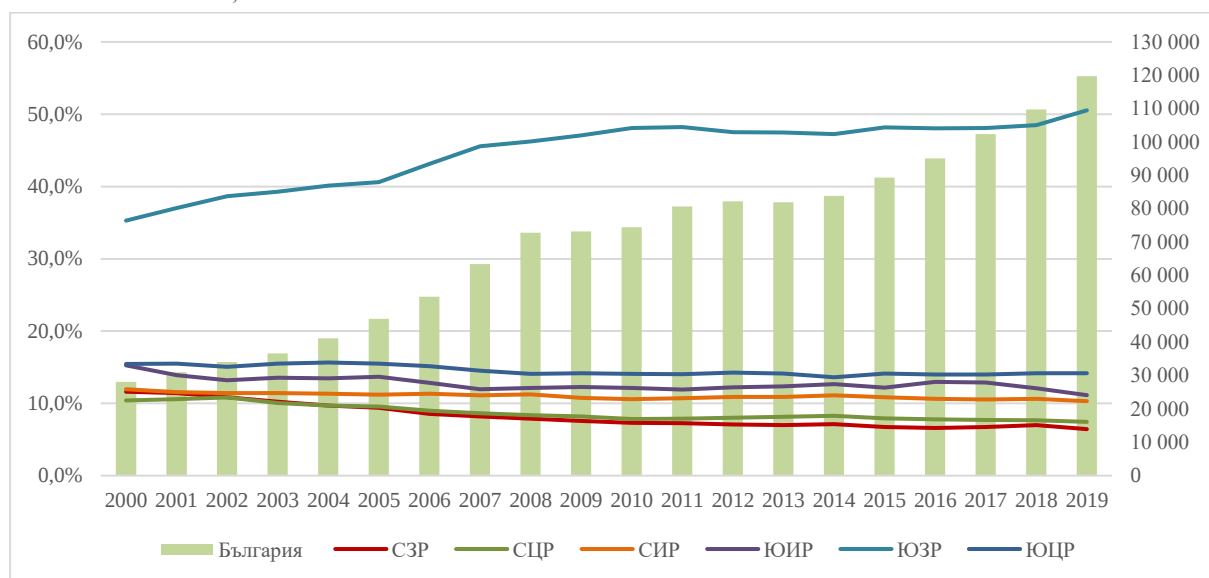
Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

графика 22. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 23. Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2019 г. приносът на ЮИР в общия БВП намалява с 1,5%, като се наблюдава тенденция за засилено намаляване в периода 2016-2019 г. (намаляние с 1,8%). През 2019 г. приносът е 11,1 % (стойност под минимума регистриран през 2011 г.), което нарежда района на трето място след ЮЗР и СЦР.

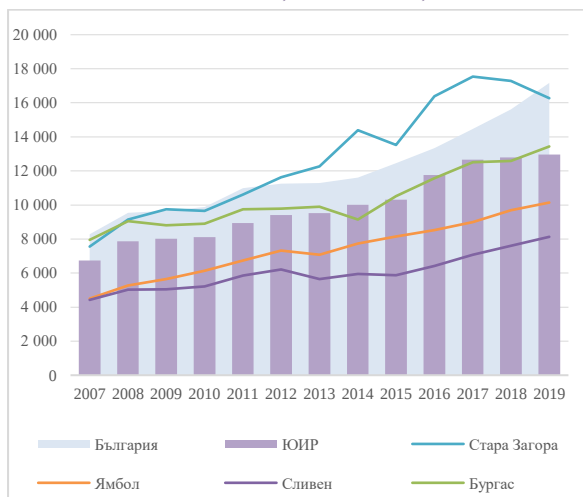
За оценка на вътрешнорегионалните различия са анализирани следните индикатори на ниво област (ниво 3) за ЮИР:

→ БВП на човек от населението, лв.;

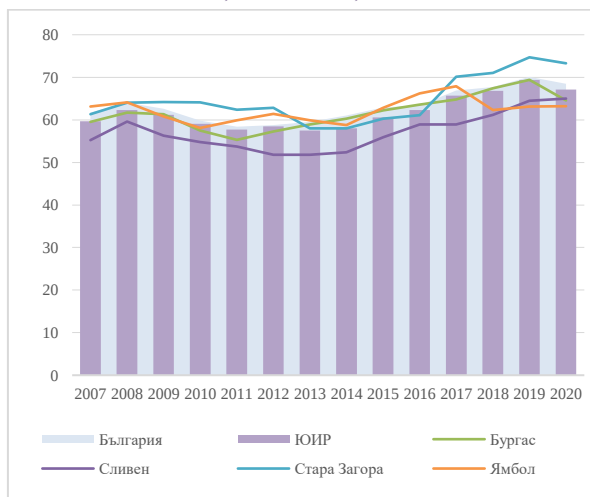
- Коефициент на заетост (15-64 навършени години);
- Коефициент на безработица (15-64 навършени години);
- Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитието на ЮИР, в контекста на общото развитие на страната. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

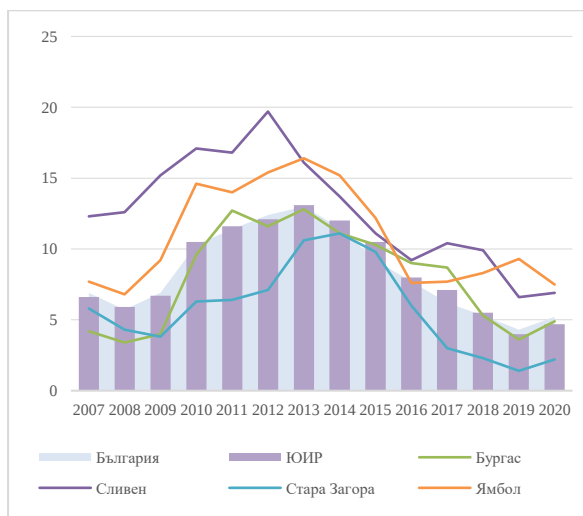
графика 24. БВП на човек от населението за ЮИР, по области, 2007-2019 г., лв.

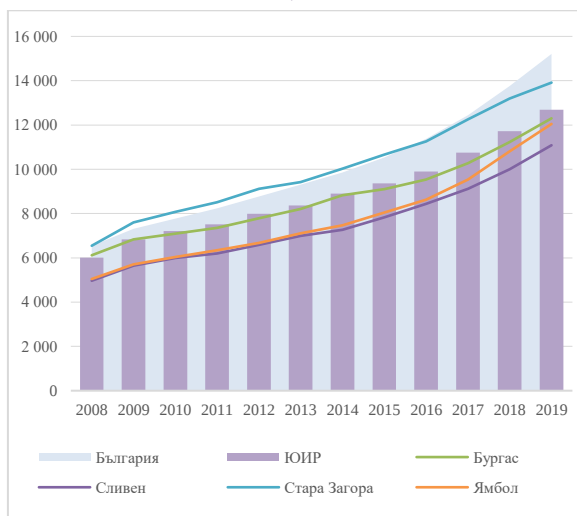
графика 25. Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮИР, по области, 2007-2020 г.

графика 26. Коефициент на безработица за ЮИР, по области, 2007-2020 г.

графика 27. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮИР, по области, 2008-2019 г., лв.

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

За периода 2014-2020 г. се наблюдава **силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮИР.

Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, което се дължи на значителния растеж в област Стара Загора до 2017 г. и по-бавните темпове на нарастване в останалите области. Устойчиво нараства стойността във всички области, с изключение на област Стара Загора, където въпреки, че стойностите на индикатора са най-високи и над средните за страната, се наблюдава вълнообразно покачване и намаляване.

Вътрешнорегионалните различия по отношение на *безработицата* намаляват в ограничена степен. Стойностите за 2020 г. за областите Стара Загора и Бургас са по-ниски от средните за страната и намаляват през целия период, а за Сливен и Ямбол намаляват значително, като са по-ниски и от базовите (2010), но наблюдаваната тенденция при тях е неустойчива.

Различията по отношение на заетостта спрямо 2014 г. намаляват в ограничена степен. Заетостта в област Стара Загора значително се увеличава след 2016 г. и е над средната за страната, докато в областите Бургас и Сливен, показателят нараства с много по-бавни темпове, а в област Ямбол се наблюдава рязък спад през 2018 г.

Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* намаляват в сравнение с 2014 г., като най-съществено е нарастването на показателя в област Ямбол, където показателят расте с темп близък до средния за страната. Ниски остават нивата в област Сливен. Областите Бургас и Стара Загора растат с по-бавни темпове от средните за страната, а в област Стара Загора след 2016 г. показателят е под средния за страната.

7.1.2. Секторно въздействие от изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

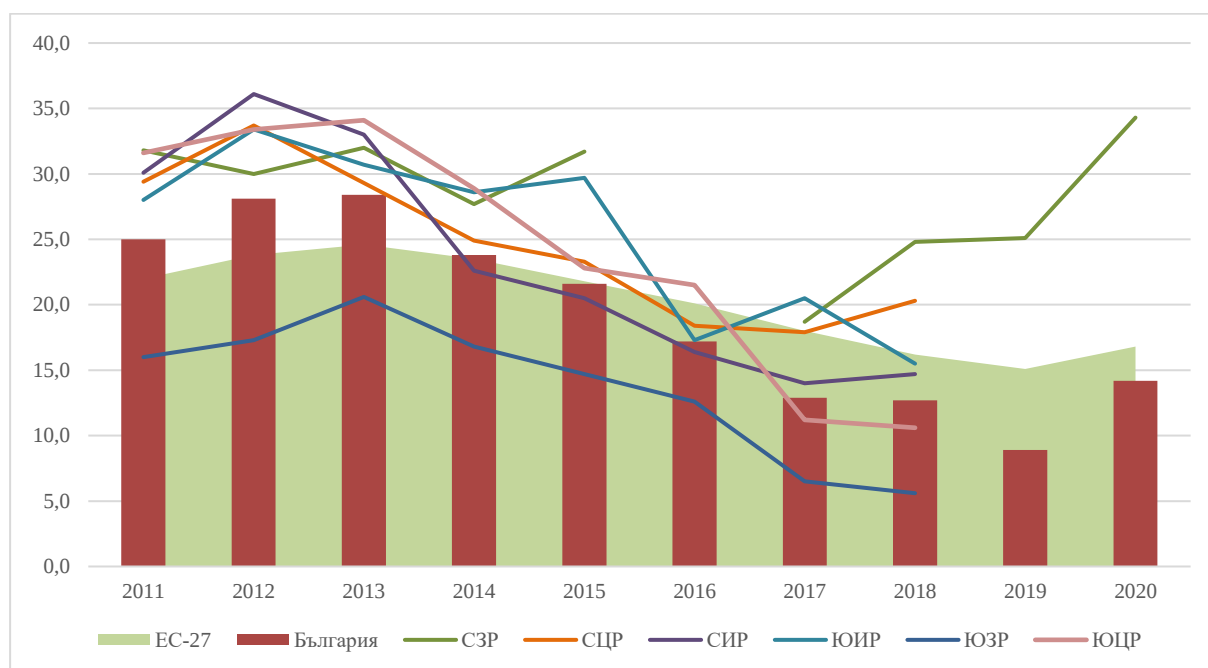
→ пазар на труда

Постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮИР в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера на осъществяваните мерки от плана. Ниските нива на безработица на регионално ниво обаче не кореспондират с тенденциите в областите Ямбол и Сливен, където през 2019 г.

коефициентът на безработица (15-64) остава над средното за страната, а в област Ямбол и почти два пъти по-висок от средното за страната.

Младежката безработица е един от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Различните възрастови интервали, в които се разглежда младежката безработица, както и налични методически ограничения по отношение набиране на данни, правят статистическата информация ограничена по отношение наблюдението на показателя на регионално ниво. Въпреки това, анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира наличния проблем в ЮИР. След значителен спад в периода 2012-2016 г., през 2017 г. дела на безработни младежи в тази група нараства над средното за страната, като през 2018 отново намалява.

графика 28. Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.

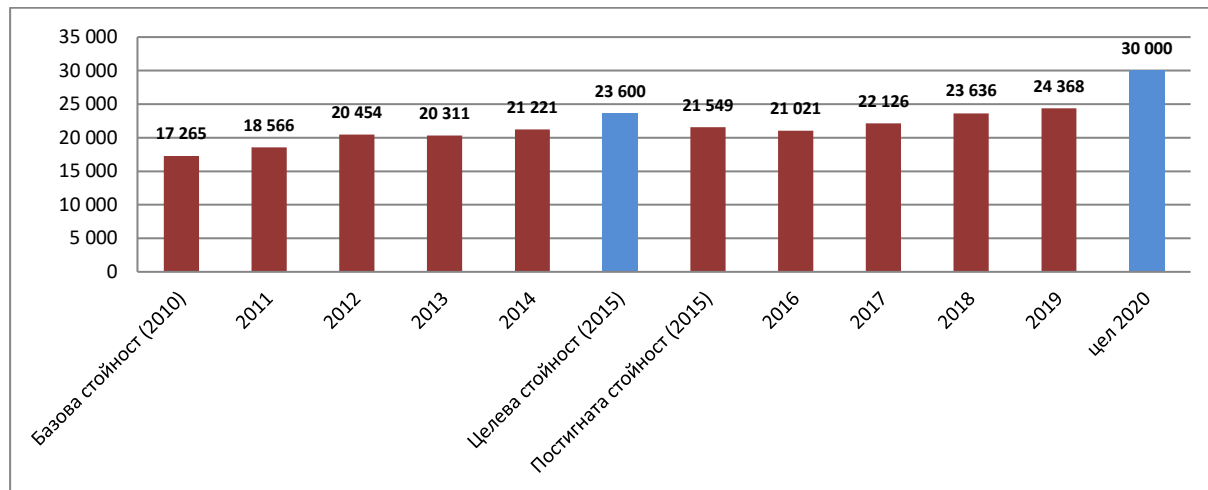
Източник: ЕВРОСТАТ

→ малки и средни предприятия

Развитието на малките и средни предприятия в ЮИР илюстрира устойчив, макар и сравнително нисък икономически растеж на района спрямо средното за страната. Индикаторът „Приходи от дейността на МСП“ не постига целевите си стойности - междинна за 2015 и крайна за 2020 г. Нарастването на стойността (млн. лв.) за периода 2014-2019 г. е 14,8%, като този ръст е най-нисък спрямо останалите райони в страната и

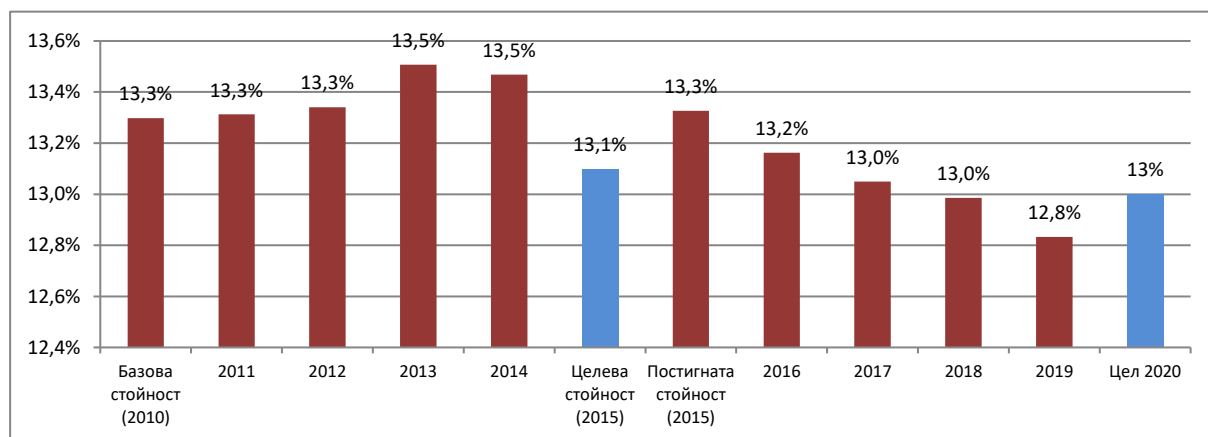
е генериран основно през 2017-2018 г. Делът на приходите от дейността на МСП за ЮИР от общото за страната намалява от 11,9 до 10,2% през 2019 г.

графика 29. Приходи от дейността на МСП в ЮИР, млн. лв..

Източник: НСИ

графика 30. Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮИР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%)

Източник: НСИ

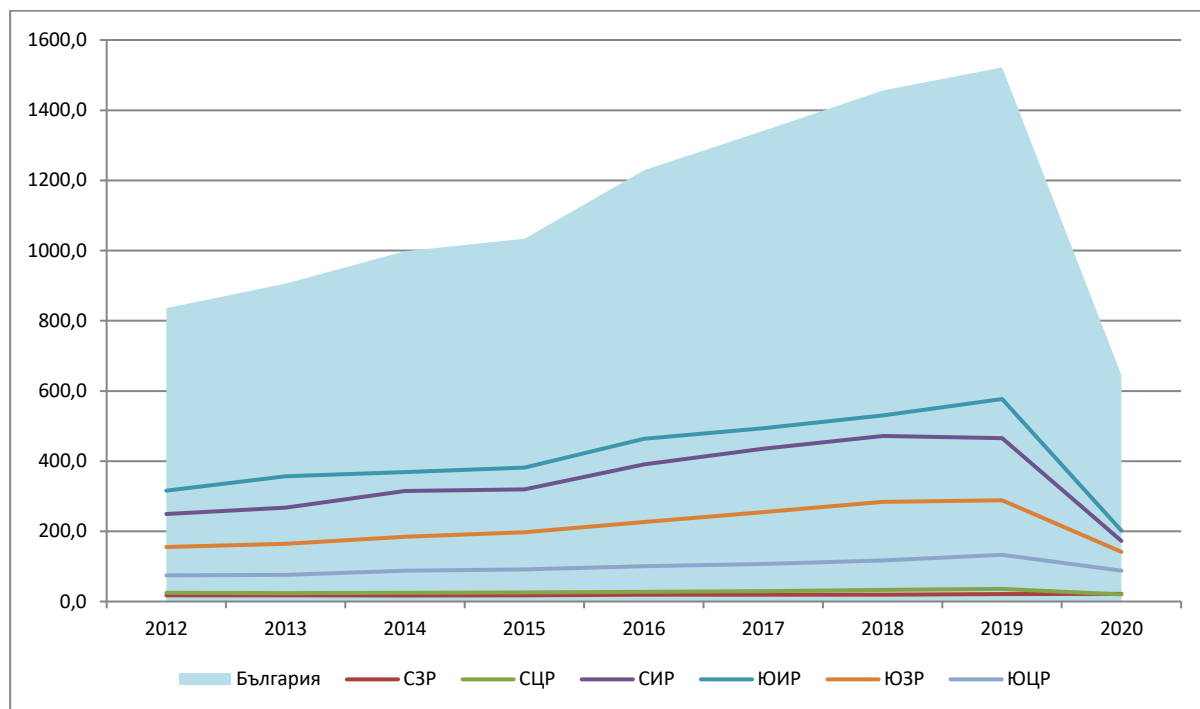
Нарастването на приходите от дейността на МСП е съпроводено от слаб спад на дела на заетите лица в тези предприятия в района. При дял от 13,5% заети в МСП през 2014 г. в ЮИР от всички заети в малки и средни предприятия в страната, през 2019 г. районът осигурява заетост на 12,8% от всички заети в МСП в страната. Съответно не е постигната крайната цел, заложена в системата за наблюдение на РПР, но стойността за 2019 г. е близка. Намалението на заетите съответства на намаляващия тренд в дела на МСП в ЮИР от общия брой малки и средни предприятия в страната – за периода 2014-2019 г. този дял е намалял с 0,35%, а за периода 2008-2019 г. намалението е с 1,8%.

Броят МСП, разкривани/работещи в ЮЗР и ЮЦР нарастват с по-голяма скорост от тези в ЮИР, предвид номиналното нарастване с 3 681 предприятия в ЮИР от 2014 до 2019 г. и дял от 10,3% на новите МСП от всички създадени в страната за същия период.

→ туризъм

В периода 2014-2020 в ЮИР, в изпълнение на стратегическите и плановите документи за регионално развитие са създадени или подобрили общо 126 броя туристически атракции⁴³.

графика 31. Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (млн.лв.)

Източник: НСИ

Реализацията на тези мерки оказва въздействие върху реализираните приходи от нощувки, като за периода 2014-2019 г. стойността им в ЮИР нараства с 56,5%. През 2020 г., в резултат на кризата с Covid-19, приходите от нощувки намаляват с 65% спрямо 2019 г., което изравнява СИР и ЮИР по отношение на въздействието от кризата в областта на туризма.

⁴³ Данни от Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПП

За периода 2014-2019 г. с 23,4% нараства и броя на реализираните нощувки. Делът на ЮИР в приходите от нощувки общо за страната намалява в периода 2014-2019 г. от 39,5 до 39%. Броят на пренощуващите лица в местата за настаняване нараства с 41% (2014-2019), като нарастването на пренощуването на чуждестранни граждани е с 44%. Данните показват наличие на потенциал за устойчиво развитие на туризма след преодоляване на последствията от кризата с Covid-19.

→ транспорт

Към 2019 г. дължина на пътната мрежа⁴⁴ в ЮИР е общо 3 303 км., като спрямо 2013 г. нарастването е с 11 км. То се дължи на нарастване на дължината на автомагистралите на територията на района (с 20 км.), както и на първокласните и третокласните пътища. Регистрирано е намаление с 20 км. на второкласните пътища.

Съгласно данните от Годишните доклади за наблюдение на РПР на ЮИР, общата дължина на рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа в периода 2014-2020 г. е 1 202 км. Следва да се има предвид, че това включва не само пътищата от републиканската пътна мрежа, но и общинските пътища.

Към 2019 г. областите в обхвата на ЮИР са с разнородни, но сравнително високи стойности по показателя дял на пътната настилка в добро състояние⁴⁵. Най-висок – 79,4% е той в област Сливен, а най-нисък в област Стара Загора – 37,6%. Тенденцията и за четирите области е в негативна посока в периода 2014-2020 г.

→ дейности в областта на околната среда

Основен принос към постигане целите за опазване на околната среда имат мерките, свързани с рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата в ЮИР. В периода 2014-2015 г. на територията на общините в региона са изпълнени дейности за реконструкция и разширяване на 575 км. ВиК мрежи. Въздействието на постигнатите резултати от осъществените дейности във ВиК сектора може да бъде оценено чрез показателите за дела от населението с достъп до водни услуги, проследявани от НСИ.

⁴⁴ Автомагистрала, пътища първи, втори и трети клас, по данни от НСИ

⁴⁵ Регионални профили, ИПИ, <https://www.regionalprofiles.bg/bg/>

В периода 2014-2019 г. не е регистрирано съществено нарастване на дела на населението в ЮИР, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – от 53,8% през 2014 г. до 56,2% през 2019 г. Делът на населението, свързано с обществена канализация остава на практика непроменен за периода – нарастването е едва с 1,4%. През 2019 г. делът на населението, свързано с канализация без пречистване е 17,2%, като то е концентрирано в областите Бургас и Ямбол. Тези данни показват, че в голяма степен там, където е изградена канализация, обичайно по-голямата част от нея е свързана с ПСОВ. В периода 2014-2019 г. се наблюдават ограничени проблеми с водоснабдяването, като дела на населението с режим на обществено водоснабдяване в ЮИР към 2019 г. е около 2,2%.

Инвестициите в инфраструктурата за управление на отпадъци оказват положително въздействие върху процесите в ЮИР. За периода 2014-2018 г. населението в района, обхванато от системи за събиране на отпадъци нараства от 99,8 до 100%. Образованите битови отпадъци са намалели с 15%. Количеството на директно депонираните битови отпадъци е намаляло с 86%, което поставя района на първо място по намаление за периода 2014-2018 г. Количеството на предадените за предварително третиране битови отпадъци е нараснало над 4 пъти. Необходимо е насочване на вниманието върху неефективното функциониране на въведените системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на твърди битови отпадъци в селата, което води до поява на нерегламентирани сметища, както и системата за разделно събиране на битовите отпадъци и тяхно рециклиране.

ДМА с екологично предназначение в ЮИР към края на 2019 г. са с близо 85% повече от 2013 г., като най-голям принос има областите Бургас, Стара Загора и Ямбол.

→ енергетика

Съгласно анализа, представен в проекта на ИТСП на ЮИР⁴⁶ в национален план електроенергийната мрежа е добре развита, всички населени места са електроснабдени и регионите на ниво 2 (NUTS 2) не се нуждаят от специална подкрепа. Посочено е, че изградените в ЮИР мощности от ВЕИ представляват 14,1 % от общото в страната, кое-

⁴⁶ <http://www.bgregio.eu/programirane-i-otsenka/proektite-na-regionalni-shemi-za-prostranstveno-razvitie-sa-publikuvani-za-obshtestveno-obsazhdane.aspx>

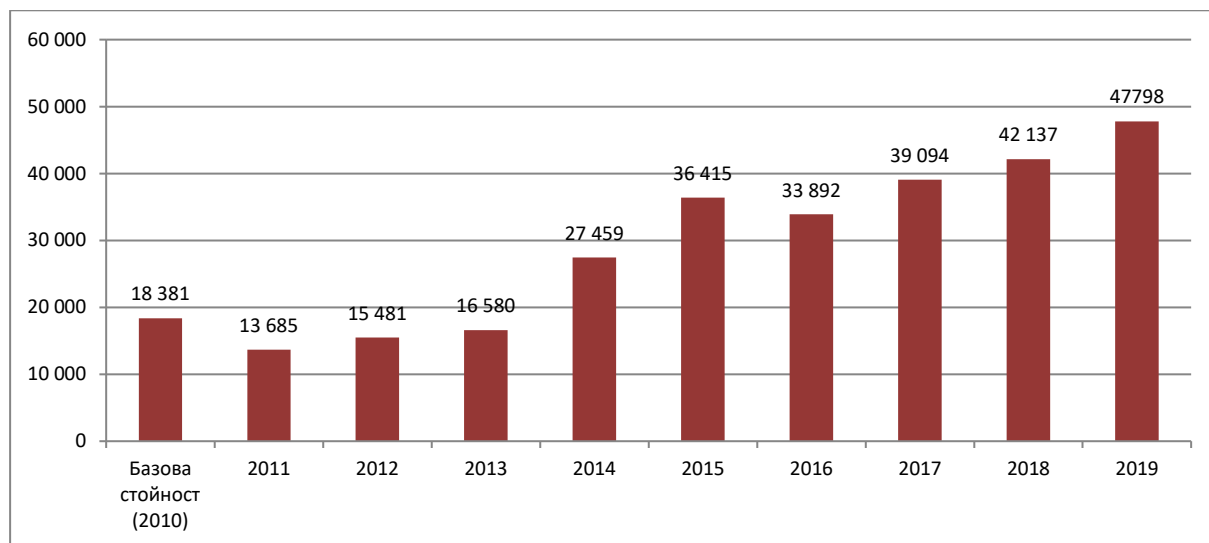
то нарежда региона на трето място сред останалите райони по усвояване енергията на ВЕИ. Най-висок е дела на усвояваната вятърна енергия, като изградените мощности представляват 38 % от всички в страната. Стратегията извежда като необходимост надграждането на мерките в програмите за енергийна ефективност на общините с цел подобряване ефективността на сградните инсталации, а не само на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за ускорена газификация на обществените сгради, както и подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление.

Следва да се отбележи и необходимостта от планиране на процеса и преодоляване на потенциалните социални и икономически сътресения, в резултат от планираното на европейско ниво намаляване с 55 % на емисиите вредни газове, отделяни в атмосферата от страните-членки на Съюза. Област Стара Загора е един от трите региона в България, за които предстоящата трансформация стои на дневен ред. Предстоящото изготвяне и одобрение на Териториалния план за справедлив преход на областта следва да определи посоката и визията за прехода, който предстои в следващите 10-15 години.

→ иновации и въвеждането на нови технологии

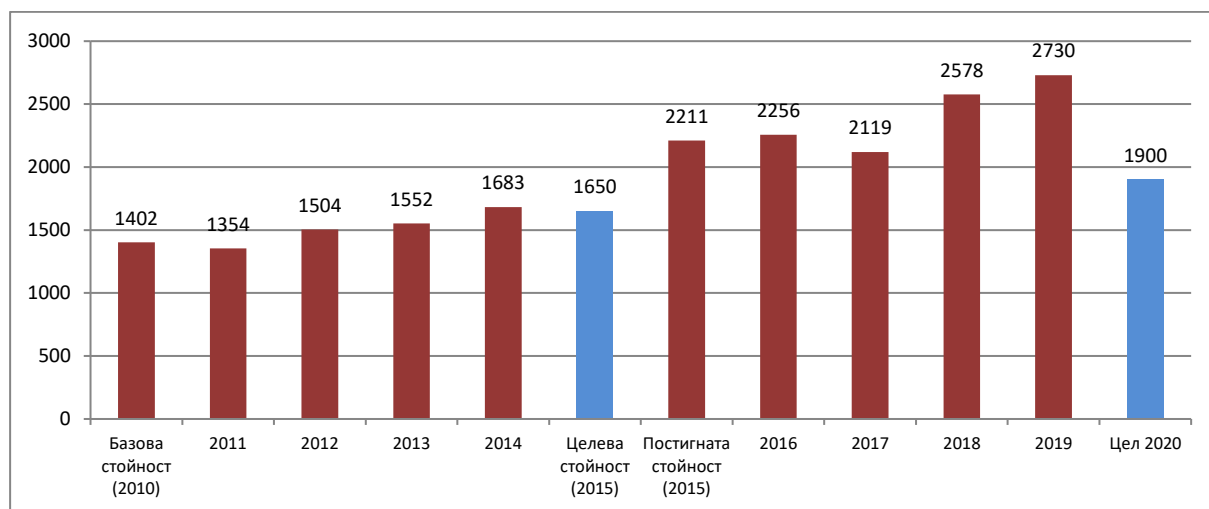
Нарастването на разходите за НИРД (хил. лв.) в периода е значително. Броя на персонала, зает с НИРД през периода надхвърля значително поставената цел (брой персонал). Повишаването на стойностите на двата показателя е в резултат на насърчаване изпълнението в района на иновативни проекти като част от мерките, подкрепяни от ОПИК. Това повишаване обаче все още оказва ограничено положително въздействие върху основните икономически резултати на ЮИР.

графика 32. Разходи за НИРД в ЮИР, хил. лв.

Източник: НСИ

графика 33. Персонал, зает с НИРД в ЮИР, брой

Източник: НСИ

→ култура и социални дейности

В рамките на РПР са изпълнение проекти за модернизирани и реконструирани са сгради и обекти на културата, както и са рехабилитирани социални заведения. Развитието на социалните услуги следва планираните мерки на национално и местно ниво, като се отчитат спецификите на района предвид високия дял на възрастно население.

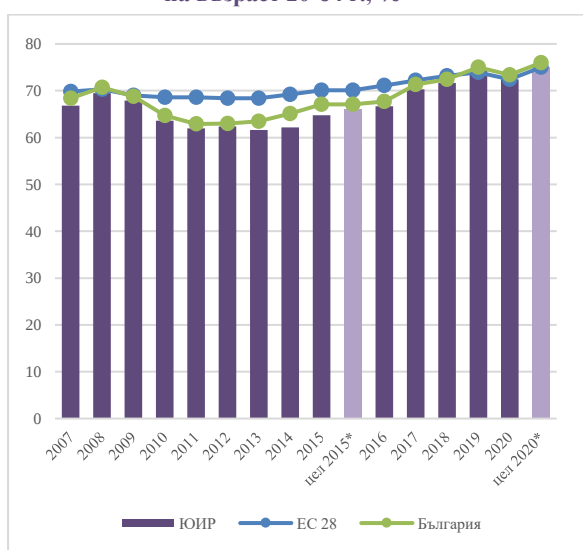
→ административен капацитет и услуги, развитие на гражданския сектор

Изпълнени са мерки за повишаване на институционалния капацитет на администрацията в ЮИР. Чрез финансиране от различни програми и проекти са предприети мерки за подобряване на административния капацитет и професионалната компетентност, в това число за разработване и управление на проекти.

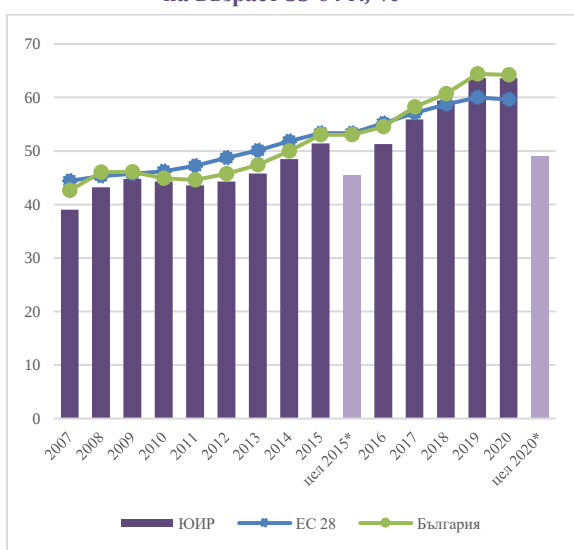
7.2. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

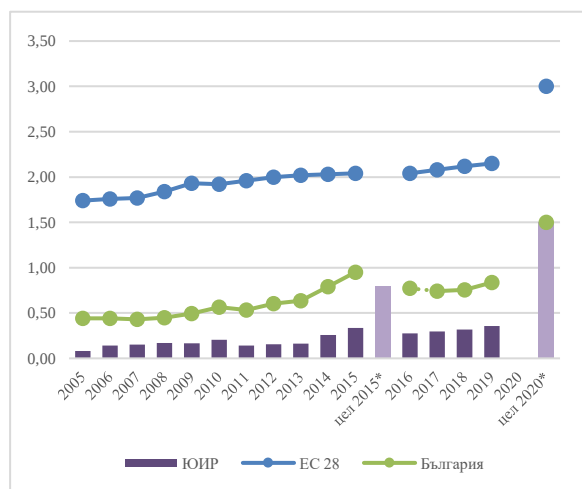
графика 34. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

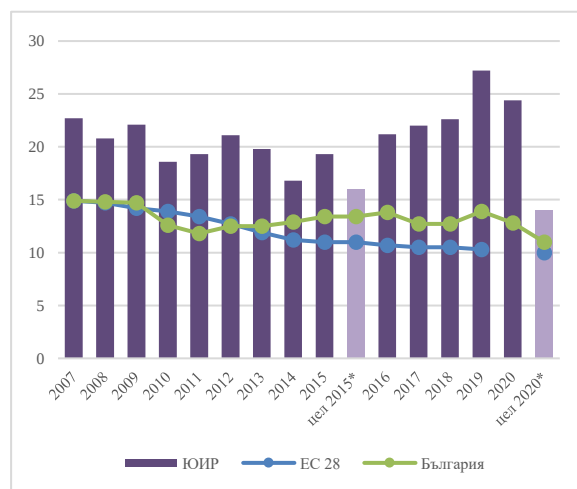
графика 35. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

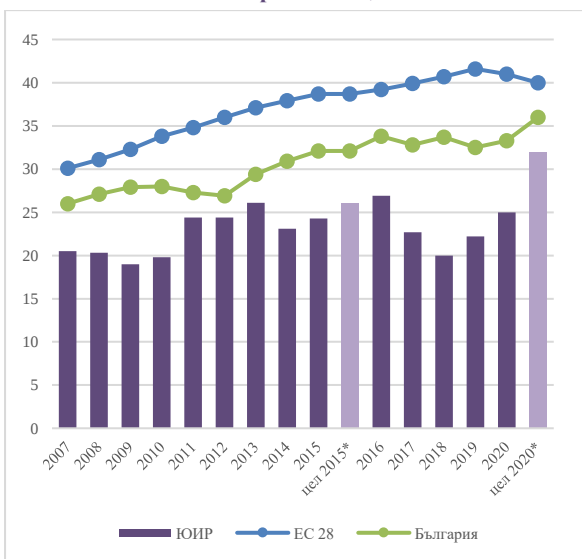
графика 36. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

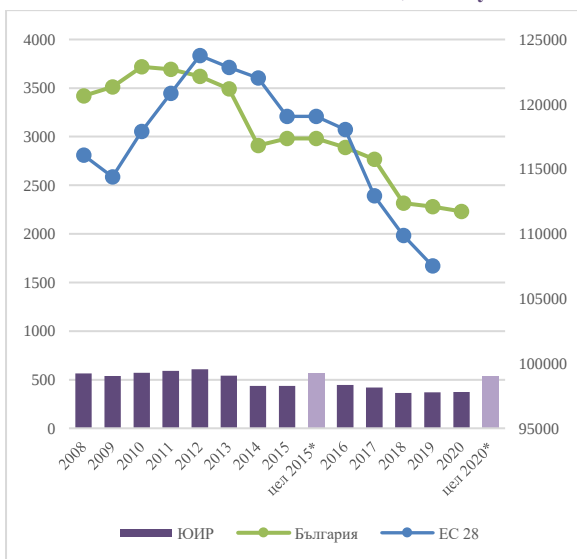
графика 37. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 38. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 39. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 14. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	2019	2020	2019 – Постигнат планиран принос
	3 →	2 ↑	2020 - Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	2019	2020	Постигнат планиран принос, значително над планирания
	5 ↑	5 ↑	
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	2019	2020	Без принос
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	2019	2020	Без принос
Дял на 30-34 годишните със	2019	2020	Без принос
	0 →	0 →	

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
завършено висше образование, %	0 ➡	0 ➡	
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	2019	2020	Постигнат планиран принос, значително над планирания
	5 ⬆	5 ⬆	

Данните показват, че целевите стойности за три от шестте индикатора не са изпълнени към 2020 г. Кризата с Covid-19 не оказва влияние върху степента на постигане на индикаторите, което може да бъде разглеждано и в направения в междинната оценка извод за силно амбициозен подход при определяне на целевите стойности на индикаторите за наблюдение.

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават в периода от 2011 г., като по-значителен е техният ръст през 2014 и 2015 г., след което намаляват до 0,3% през 2017 г. и достигат връх от 0,36% през 2019 г. Напредъкът по постигане на целта за 2020 г. на регионално ниво е 24%, с което приносът за изпълнението на *Стратегическа цел 1* на РПР на ЮИР е ограничен. **Специфично внимание следва да се обърне на проследяване връзката и зависимостта на показателя от инвестициите от ОПИК, насочени в подкрепа за внедряване на иновации в предприятията, вкл. стартиращи, както и за разработване на продуктови и производствени иновации. Следва да се оцени въздействието върху ЮИР и останалите райони – СЦР, СИР и ЮЦР, на приоритизирането на този вид инвестиции към СЗР.**

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства след 2014 г., но успява да достигне заложената междинна цел за 2015 г. през 2016 г. Въпреки ръста в заетостта, съответстващ на средното за страната, целевата стойност на индикатора за 2020 г. не е постигната, като през 2019 г. достига най-високите си стойности (74,5% при цел 2020 от 75%). От 2018 г. ЮИР се нарежда на второ място след ЮЗР по заетост на населението на възраст 20-64 навършени години.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства след 2014 г., като ръстът е по-значителен през 2017 и 2019 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г. е **надхвърлена значително**, както и тази за 2020 г. Стойностите за 208 и 2019 г. надхвърлят и средните стойности на ниво ЕС.

Делът на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.) нараства в периода 2014-2019 г. като ръстът е значителен през 2019 г. Единствено през 2020 г. се регистрира намаляване, но стойността на индикатора за 2020 г. не е постигната. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **ограничен**. По този индикатор ЮИР в сравнение с останалите райони в най-голяма степен не е изпълнил поставената цел за 2020 г. Нарастването на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование* също е неустойчиво като тенденция. Междинната цел на индикатора за 2015 г. (26) е надхвърлена през 2016 г. (26,9), след което стойностите на индикатора неустойчиво намаляват и се повишават, като през 2020 г. достигат 25% - целта за 2020 г. не е постигната (изпълнение на 78%). *Делът на населението в риск от бедност или социално изключване* намалява след 2012 г., като междинната цел за 2015 г., както и цел 2020 са постигнати.

Постигнат е задоволителен принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020, като **не се очаква цялостно постигане на планираното по изоставащите показатели** въпреки продължаващото договаряне на средства и изпълнение на мерки в обхвата на оперативните програми до края на 2023 г. Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в последващата оценка на РПР на ЮИР.

8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР

Определените в РПР на ЮИР икономически и финансови механизми за реализацията на плана, по източници, включват:

- Национално публично финансиране (републиканския бюджет, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, предприятия);
- Европейски средства (от фондове на ЕС);
- Международни финансови институции;

→ Частно финансиране (частни фирми, банки, застрахователни компании, фондации, асоциации, сдружения, средства на физически лица и др.).

Предвидено е основната маса от финансови средства да се формира от първите два основни източника – национално публично финансиране и средства от фондовете на ЕС. Средствата от международни финансови институции, имащи предимно характер на заемни средства, и частните финансови средства, се представят като допълващи на първите два източника.

Приносът на оперативните програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕЗФРСР за изпълнението на приоритетите на РПР на ЮИР е оценен въз основа на информацията за на договорените и изплатените финансови ресурси по източници спрямо целите на плана. За мерките, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР в периода 2014-2020 г., реализирани със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините, от международни финансови институции, както и за частните инвестиции (вкл. и извън съфинансирането по ОП), липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на плана. Предвид възможността за договаряне на средства до края на 2022 г. и средствата, осигурени от националния и местните бюджети, **се очаква постигане на нарастване на общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР.**

От обемът на договорените средства по оперативните програми и ПРСР (ЕС и национално съфинансиране), може да бъде направен извод, че е постигнатият общи размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР за периода до 2020 г. **надхвърля с над 50% планирания размер средства.**

Към 15 юли 2021 г. в ЮИР са договорени 3037,7 млн. лв. 33,6% от договорените средства са сертифицирани и изплатени.

Към юли 2021 г. е налице концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани със *Приоритети 1 и 3* на РПР на ЮИР, в чийто обхват попадат основните транспортни инфраструктурни проекти, опазване на околната среда, градското развитие, като и тези свързани с развитието на насърчаване на икономика на иновациите.

9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, Регионалният съвет за развитие на ЮИР е органът за наблюдение на Регионалния план за развитие на района. РСР обсъжда и одобрява годишни доклади за наблюдението на изпълнението на РПР. Докладите включват информация относно действията, предприети от РСР на ЮИР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Регионалния план за развитие на Югоизточния район.

Регионален отдел „Югоизточен регион“ на МРРБ осъществява координация и взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт за изпълнение на РПР. Изготвя периодични справки за изпълнените и текущите проекти по оперативните програми, програмите за териториално сътрудничество на територията на ЮИР. Справките се изготвят въз основа на публикуваната в ИСУН информация за проектите на територията на ЮИР, на предоставените от членовете на Регионалния координационен комитет справки за напредъка по изпълнението на операциите по съответните оперативни програми. При изготвянето на годишните доклади за наблюдение се използват последните налични официални статистически данни на НСИ и Евростат, както и данни от други източници (ИСУН, ИСУН 2020, общински и областни администрации и др.)

Основните проблеми в процеса на прилагане и наблюдение на Регионалния план за развитие на Югоизточен район 2014 – 2020 г. са свързани основно с **липсата на актуална статистическа информация на регионално ниво**, за очертаване тенденциите в изменението **на някои индикатори**, които определят напредъка по изпълнение на приоритетите на РПР. За получаване на необходимите данни по част от индикаторите, които не се наблюдават от официалната статистика, са изпратени писма с искане за информация до НСИ и други институции, провеждащи политики в съответните сектори - АПИ, ИАОС, ИПА и др. РСР на ЮИР набира информация за изготвените годишни доклади за изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в ЮИР, както и подробна информация за реализирани или в процес на реализация проекти на те-

риторията на общините в района, **с финансови източници извън оперативните програми.**

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПР, Регионалният съвет за развитие осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществената координация се оценява като добра и осигуряваща взаимодействие между членовете на Регионалния съвет за развитие, членовете на Регионалния координационен комитет и Секретариата на РСР. Наблюдава се подобро взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на Регионалния съвет за развитие.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР

Визията и главната цел, определени в РПР на ЮИР остават актуални. Рамката на **стратегическите цели** и определените **приоритети**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮИР. В периода на изпълнение не е определен ясен механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините, което рефлектира и върху ограничената възможност за оценка на приноса на тези средства към постигане целите на плана.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮИР показва, че:

- Анализът на измененията в демографския профил на района показва наличие на устойчива тенденция на намаляване на населението, но ЮИР ще продължи да отговаря на изискванията за район от **ниво 2** по *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* и за целия програмен периода след 2020 г.
- Броят на населеното на област **Ямбол** не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2020 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2014-2019 г. **приносът на ЮИР в общия БВП намалява с 1,5%**, като се наблюдава тенденция за засилено намаляване в периода 2016-2019 г. (намаление с 1,8%). През 2019 г. приносът е 11,1 % (стойност под минимума регистриран през 2011 г.), което нарежда района на трето място след ЮЗР и СЦР.
- За периода 2014-2020 г. се наблюдава **силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮИР, които се засилват. Вътрешнорегионалните различия по отношение на *безработицата*

и заетостта намаляват в ограничена степен. Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, което се дължи на значителния растеж в област Стара Загора до 2017 г. и по-бавните темпове на нарастване в останалите области. Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* намаляват в сравнение с 2014 г., като най-съществено е нарастването на показателя в област Ямбол, където показателят расте с темп близък до средния за страната. Ниски остават нивата в област Сливен.

таблица 15. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2020 г.

Цели на РПР на ЮИР	Индекс на постигане на целите
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие	3 ➔
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	4 ↗
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално	4 ↗
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места.	3 ➔

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира **Стратегическа цел 1**, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък според планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Постигнат е напредък над планираното по **Стратегическа цел 2**, който се основава на постигнат планиран напредък в подобряването на достъпа до публични услуги в областта на здравето, образованието, културата, социалните дейности и спорта, както и ефектите, постигнати от мерки в областта на човешките ресурс. Като напредък, значително над планирания е оценено изпълнението на индикаторите в областта на укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР. Значимият фокус в рамките на **Стратегическа цел 2** е върху продължаваща подкрепа за образованието, заетостта, научно-изследователската дейности, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на **Стратегическа цел 3** се характеризира с напредък над и значително над планирания, както и с задоволителен напредък по отношение на осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество. Това обуславя и изпълнението на Стратегическа цел 3 в рамките на програмния период до 2020 г.

Стратегическа цел 4 е постигната в рамките на периода до 2020 г. Напредъкът по изпълнението на Приоритет 2 е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура.

Наблюдаваният силно ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР изисква допълнителни усилия, вкл. подкрепа за инфраструктурата за икономическите субекти, както и стимулиране на партньорства между научните институции, публичния и частния сектор от региона и извън него.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮИР до юли 2021 г. са над 53% от индикативната оценка на необходимите средства до 2020 г., може да бъде направена оценка, че изпълнението на плана е финансово осигурено.

В заключение, анализът на изпълнението на РПР на ЮИР показва, че определена в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮИР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятия и местните жители – техническа и бизнес инфраструктура, човешки капитал, развитие на научноизследователските дейности и връзката им с бизнеса, опростяване на бизнес средата, капитализирането на геостратегическото местоположение на района.

2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

В началото на м. октомври 2017 г. ЕК публикува **"Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване"**⁴⁷, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това.

Бялата книга за бъдещето на Европа поставя въпроса дали чрез политика за сближаване трябва да се правят инвестиции в други, освен в по-слабо развитите и трансграничните райони, както това е правено в предходни периоди – като районите в процес на индустриален преход, селските райони или най-отдалечените региони, райони с висока безработица и градски райони в неблагоприятно положение.

Двата документа посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

Новият законодателен пакет за политиката на сближаване е публикуван в Официален вестник на Европейския съюз на 30 юни 2021 г. Новия подход създава възможности Европа да се възстанови след кризата с Covid-19 по справедлив и териториално балансиран начин и да ориентира регионалните икономики към бъдещ устойчив растеж въз основа на както на цифров, така и на зелени преход.

След дискусия на национално ниво по⁴⁸ предложения за промени в обхвата на районите от ниво 2 в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. е взето решение за запазването на обхвата на шестте района от ниво 2 и за периода 2021-2027 г., което осигурява съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки.

⁴⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

⁴⁸ изготвени от Работна група, създадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството

В началото на 2020 г. с цел оптимизация на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие⁴⁹, са извършени промени за периода след 2021 г., като се предвижда изготвяне на Национална концепция за регионално и пространствено развитие; интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2; и планове за интегрирано развитие на община. Към средата на 2021 г. процеса на подготовка на документите е в напреднала фаза. Разработен е проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточния регион⁵⁰, който отчита изводите на изготвения Актуализиран Социално-икономически анализ на районите в Република България⁵¹. В напреднала фаза е и процеса по програмиране на програмния период 2021-2027 г. и подготовката на финални версия на оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС. Определен е състава на състава на Регионален съвет за развитие на Югоизточния регион за планиране, като са проведени процедури за определяне представители на икономическия сектор и на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) за общественополезна дейност, които да бъдат включени в него⁵².

С оглед предстоящото финализиране на изготвения проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточния регион за периода 2021-2027 г. следва да бъдат отчетени следните идентифицирани при последващата оценка нужди:

- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР 2014-2020 и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия, вкл. анализ и оценка на причините за ниските нива на *разходите за НИРД*, въпреки наличното финансиране и високия дял предприятия в ЮИР, в приоритетни сектори на Стратегията за интелигентна специализация – мехатроника, уелнес индустрия, както и нарастването на броя на персонала, зает с НИРД; анализ и оценка на причините за намаляването на *дела на хората между 30-34 г. с висше образование*, въпреки наличието на университетски центрове в Стара Загора и Бургас и динамиката в икономическото развитие в двете области.

⁴⁹ Чл.8 от ЗРР, обн. ДВ бр. 21 от 2020 г.

⁵⁰ Версия към 30 юни 2021 г.

⁵¹ изготвен от Националния център за териториално развитие ЕАД

⁵² В съответствие с предвижданията на чл. 31 и чл. 32 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР), приет с Постановление № 183 от 4 август 2020 г. на Министерския съвет и във връзка с т. 10 от Приложение 2 и Приложение 3 към ППЗРР

- Планиране на мерки за насърчаване динамика на растеж, насочени към интегрирано въздействие върху състоянието и ефективността на регионалните фактори като човешки капитал, свързваща инфраструктура, бизнес инфраструктура, **използване на геостратегическото местоположение и развитие на морската икономика, гарантиране възможности за осъществяване на справедлив преход** към неутрална по отношение на климата икономика специфични проблеми на регионалния трудов пазар, технологична готовност, иновационен потенциал, капацитет на администрацията и електронно управление.
- Предвиждане на специфични мерки за подкрепа, оставащи извън директните цели на мерките, финансирани от политиката за сближаване на ЕС и насочване на национален ресурс за съхраняване и развитие на райони/общини със специфични характеристики предвид продължаващото нарастване на вътрешнорегионалните различия в ЮИР.
- Планиране на система от индикатори за наблюдение на напредъка и оценка на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие, която осигурява ясна обвързаност на избраните индикатори с оценката на напредъка на съответните приоритети и цели, определяне на целеви стойности на индикаторите, които отразяват по реалистичен начин съществуващите тенденции и очакваното въздействие от планираните мерки и чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано на регионално ниво. Системата от индикатори следва да бъде конструирана по начин, осигуряващ наличието на надеждна, постоянно обновяваща се и достъпна информация на ниво район информация.
- Гарантиране на информационно и техническо осигуряване на процеса на наблюдение чрез изграждане на механизъм за системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация, вкл. изготвяне на модел на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ИТСР, който да осигури съпоставимост на представяната на годишна база информация за напредъка по специфичните индикатори за изпълнение на плановия документ.

- Осигуряване на систематизирана информация за мерките, насочени към постигане на съответните цели в ИТСР и реализирани със средства от държавния бюджет и/или бюджетите на общините.
- Предвиждане използване за целите на планирането и анализа на развитието на съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали процеса на наблюдение и оценка.
- Прилагане на стандартите за обществени консултации, вкл. изготвяне на консултативен документ, предоставяне на навременна информация и на обратна връзка относно мотивите за приемане или отхвърляне на постъпили предложение и коментари.
- Използване на възможностите на технологиите за привличане и разширяване кръга участници от заинтересованите групи при проучване, представяне и оценка на целите и мерки в обхвата на ИТСР, вкл. за осигуряване на безопасна среда поради епидемията от Covid-19. Прилагането на технологични решения не следва да отменя необходимостта от спазване на стандартите за обществени консултации, както и не следва да създава неравнопоставеност при достъпа до процеса на взимане на решения.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства пред развитието на Югоизточния район.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Предварителни оценки на РПР на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.

Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.

Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.

Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.

Междинна оценка на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2005-2015 г., приета с Решение № 425 от 2019 г. на Министерския съвет

Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г., приети с решение №781 на Министерския съвет от 2018 г.

Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020

Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.

Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.

Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.

Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.

Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.

Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ, бр.13 от 2017 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 52 от 2020 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Анализ на състоянието и тенденциите за промени в обхвата на районите от нива 1, 2 и 3 в Република България в контекста на общата класификация на териториалните единици за статистически цели в Европейския съюз, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ФРМС Консулт ЕООД, София, ноември 2013 г.

Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване, Европейска комисия, 2017 г.

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН, <http://umispublic.minfin.bg/>

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>